

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 994

6. SVIBNJA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Trideset godina
od protjerivanja Hrvata
u Hrčkovcima

ZLOČIN bez KAZNE

SADRŽAJ

6

30 godina od Šešeljevog mitinga
u Hrtkovcima

**Izostaje rješavanje
pitanja protjerivanja
Hrvata iz Vojvodine**

9

20 godina od osnutka Novinsko-
izdavačke ustanove Hrvatska riječ
(2002. – 2022.) (III.)

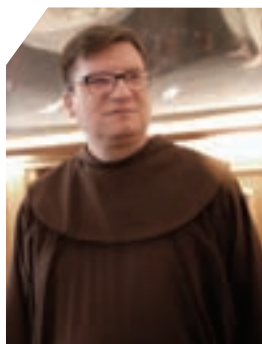
**Kratka povijest
inicijative i osnutka**

12

Fra Krunoslav Kolarić, diplomirani
teolog, gestalt psihoterapeut u
svetištu Gospe Trsatske

**Razvijajmo se kroz
opraštanje i oprost**

20

Obrazovanje – svjedočanstvo

**Izbor je na nama,
roditeljima**

22

Obnova enterijera crkve sv. Jurja
u Petrovaradinu

**Zahtjevan posao
koji će potrajati**

32

Predstavljena nova monografija o
slikaru i pedagogu Bogomilu
Karlavarisu

**Renesansna osoba
naše suvremene kulture**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Dan poslije kojega više ništa nije bilo isto

Bio je 6. svibnja 1992. godine. Za mnoge isti dan kao i danas, ali je za neke taj 6. svibnja od prije 30 godina bio dan poslije kojega njihovi životi više nisu bili isti ili ih više nije bilo.

Tog 6. svibnja lider desničarske Srpske radikalne stranke **Vojislav Šešelj** pročitao je na mitingu u Hrtkovcima listu na kojoj je bilo 17 imena »nelojalnih« hrtkovačkih Hrvata, koji su se odmah morali pokupiti i iseliti iz Hrtkovaca. I taj Šešeljev govor potpalio je sve one koji obično u tim smutnim vremenima isplivaju na površinu. I bio je to samo početak. Uslijedile su masovne prijetnje, prebijanja, pa i ubojstva... Namjera je bila očita: isprazniti selo od većinskog hrvatskog stanovništva. U tome se i uspjelo, jer je poslije tog 6. svibnja Hrtkovce napustilo oko 280 hrvatskih obitelji. Jedan od novih mjesnih rukovodilaca priopćio je nakon toga da je u selu oko 80 posto Srba i da Hrtkovci više nisu Hrtkovci već Srbislavci. I tako je ostalo i poslije 30 godina, jer su od nekada većinskog stanovništva ovog mjesta Hrvati postali tek neznatni dio od ukupnog broja stanovnika.

Jedino nije potrajalo ime Srbislavci. Tri godine kasnije Srbislavci su ponovo postali Hrtkovci, jer je Skupština općine Ruma, valjda pokušavajući dokazati da su oni prava vlast, a ne **Ostoja Sibinčić**, tadašnji prvi čovjek hrtkovačke mjesne zajednice, vratila mjestu stari naziv.

I poslije 30 godina što imamo? Tko će se, na koji način i u kom kontekstu sjetiti 6. svibnja od prije 30 godina?

Tko će se sjetiti Deklaracije o pozivanju na povratak svih građana koji su bili primorani napustiti Vojvodinu, a koju je vojvođanska Skupština usvojila 2004. godine?

A posljedica događanja iz 90-ih je smanjenje broja Hrvata u Vojvodini. Između dva popisa stanovništva, 1991. i 2002. godine broj Hrvata je smanjen za četvrtinu. Od 45 vojvođanskih općina broj Hrvata smanjio se čak u 39.

Jedina presuda izrečena za prisilno iseljavanje Hrvata u Vojvodini je haška presuda Vojislavu Šešelju.

Z. V.

Trideset godina od protjerivanja Hrvata u Hrtkovcima

ZLOČIN bez kazne

Danas se navršava 30 godina od protjerivanja vođanskih Hrvata iz srijemskog mjesta Hrtkovci. Na mitingu koji je održan 6. svibnja 1992. godine, među kojima je među ostalim bio prisutan i lider Spske radikalne stranke **Vojislav Šešelj**, pročitana su imena mještana hrvatske nacionalnosti koji su označeni kao »nepodobni« i proglašeni za suradnike onih koji su bili »krivi za progon Srba iz Hrvatske«. Haški tribunal je kasnije na suđenju zaključio da je Šešelj govorom koji je održao u tom selu potaknuo progon, deportaciju i prisilno premještanje Hrvata iz Hrtkovaca. Taj događaj se uzima kao početak progona nesrpskog stanovništva i ostalih neistomišljenika iz Srijema. Iz Hrtkovaca, u kojem je živjelo nešto više od tri tisuća ljudi i u kojem su tada većinu stanovništva činili Hrvati, iseljeno je njih više od 700. Obitelji: **Akrap, Balog, Barić, Begić, Barišić, Bogović, Dobrić, Cakić, Čosić, Engert, Grgić, Jurčević, Kalić, Marić, Manceta, Obajdin, Tkalac, Volarić...** samo su neke od obitelji (ukupno njih 280), koje su devedesetih godina protjerane iz Hrtkovaca.

Od Šešeljevog govora do prvog ubojstva

Početkom 90-ih godina Hrvata je u Hrtkovcima bilo nešto više od tisuću i činili su više od 40 posto stanovništva, a danas ih je tek oko 200, što je oko sedam posto od ukupnog broja stanovnika.

Brojna su svjedočanstva tragičnih sudbina mještana Hrtkovaca hrvatske nacionalnosti. Višemjesečna nape-

tost u Hrtkovcima ratnih devedesetih doživjela je tragičan epilog kada se u lipnju 1992. godine dogodilo ubojstvo. Prva žrtva međunarodne netrpeljivosti bio je **Mijat Štefanac**, u selu poznatiji kao **Milan Pivšić** iz Hrtkovaca, rođen 1949. godine. Njegovo tijelo je pronađeno 29. lipnja u ataru između Hrtkovaca i Nikinaca.

Nevladina organizacija Fond za humanitarno pravo iz Beograda objavila je publikaciju *Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini*. *Dosije* se zasniva na izjavama svjedoka i obitelji žrtava danih Fondu za humanitarno pravo, dokumentima RDB-a Srbije, presudama sudova u Srbiji, dokumentima koji su kao dokaz izvedeni pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju i medijskim priložima.

»Paradoksalno je da je veći otpor tome što se dogodilo postojao kada se to dogodilo nego danas. U proljeće 1992. godine grupa beogradskih intelektualaca, prije svega okupljenih u Beogradskom krugu i Civilnom pokretu otpora u više navrata je posetila Hrtkovce i tamo razgovarala s mještanima i izbjeglicama u Hrtkovcima. Pored toga, izvijestavali su javnost o događajima u Srijemu. Razgovarali su s tadašnjim ministrom pravde **Tiborom Váradyjem** i sve je to dovelo do toga da vlasti tada reagiraju i da dođe do uhićenja **Ostoje Sibinčića, Rade-Čakmaka** i još nekolicine izbjeglih Srba iz Hrvatske, koji su pored Vojislava Šešelja bili vinovnici tih događaja. Znači, imali smo tada jedan snažan otpor tome što se događalo da bi se danas cijela kultura sjećanja svela na 6. svibnja i podsjećanje na taj govor Vojislava Šešelja.

»Paradoksalno je da je veći otpor tome što se dogodilo postojao kada se to dogodilo nego danas. Imali smo tada jedan snažan otpor tome što se događalo, da bi se danas cijela kultura sjećanja svela na 6. svibnja i podsjećanje na taj govor Vojislava Šešelja«, kaže Jovana Kolarić iz Fonda za humanitarno pravo

Gdje smo danas? U Hrtkovcima postoji kuća Vojislava Šešelja, te teme, izuzev civilnog sektora, danas nema u javnosti. Ne postoji javna osuda onoga što se dogodilo. Ne postoji ni podsjećanje da je Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodina izglasala 2004. godine Deklaraciju o pozivanju na povratak svih građana koji su bili primorani napustiti Vojvodinu. Ta deklaracija je u potpunosti zaboravljena. Imali smo simboličku gestu prethodne vlasti kada su se sastali **Ivo Josipović** i **Boris Tadić** u Kukujevcima. Od tada nikakvog pomaka nema. Vojislav Šešelj je rado viđen gost mnogih televizija, on nastupa kao analitičar i komentator društvene stvarnosti. Istovremeno mu je dozvoljeno da posjeduje kuću u Hrtkovcima, gdje se održavaju kongresi stranke«, kaže za *Hrvatsku riječ* **Jovana Kolarić** iz Fonda za humanitarno pravo.

Prema njenim riječima, tek mali broj organizacija civilnog sektora danas podsjeća na događanja s početka 90-ih.

»Srbija generalno izbjegava priču o bilo kakvoj odgovornosti. Imali smo priliku vidjeti i tijekom ove izborne kampanje kada se postavljalo pitanje genocida u Srebrenici da je veliki broj političkih aktera zapravo rekao da je to pitanje kojim se skreće pažnja s današnjih gorućih pitanja. To nije tako, jer jasno je da bez prihvaćanja od-

govornosti za ono što se dogodilo tijekom 90-ih nećemo moći ići ka nekoj zajedničkoj budućnosti. Naprosto, ovdje se radi o građanima Srbije koji su bili primorani napustiti svoju zemlju zbog politike progona koja je u tom trenutku bila na djelu i mi moramo prihvatiti odgovornost za to. Bilo bi dobro da danas bilo koja politička opcija podsjeti na to što je bilo, uputi ispriku ljudima koji su bili primorani otići«, kaže Kolarić.

Kazna samo za progon i deportaciju

Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju Haški tribunal optužio je Vojislava Šešelja u siječnju 2003. godine da je poticao zločine protiv čovječnosti i za kršenje zakona i običaja ratovanja na području Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Optužen je da je »govorima i izjavama pridonio da se kod izvršitelja stvori odluka da počinu navedene zločine«. Od njenog podizanja 15. siječnja 2003. godine, optužnica je mijenjana u šest navrata. Odlukom Sudskog vijeća Haškog tribunala 6. studenog 2014. godine Vojislav Šešelj je pušten na privremenu slobodu do izricanja presude, kako je navedeno, iz humanitarnih razloga. Suđenje Vojislavu Šešelj pred Haškim tribunalom je završeno u ožujku 2012. godine izvođenjem završnih riječi Tužiteljstva i optuženog. Haški tribunal je 31. ožujka 2006. godine izrekao oslobađajuću prvostupanjsku presudu Vojislavu Šešelj bez njegovog prisustva, po svih devet točaka optužnice. Šešelj je oslobođen krivice za zločine protiv čovječnosti (progon nesrba, na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, deportaciju i prisilno premještanje). Po optužnici nije kriv ni za kršenje zakona i običaja rata (ubojstva, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanjem vjerskih objekata i pljačkanje javne ili privatne imovine).

Vijeće je utvrdilo da nije postojao udruženi zločinački pothvat čiji je cilj bilo stvaranje jedinstvene srpske države na velikim dijelovima teritorija Hrvatske i Bosne i Hercegovine, odnosno Velike Srbije, u kojem je, po optužnici, sudjelovao i tadašnji predsjednik Srbije **Slobodan Milošević** i drugi srpski, vojni i politički zvaničnici. Nakon uložene žalbe na oslobađajuću presudu Vojislava Šešelja Apelacijsko vijeće Sudski mehanizam u Haagu, pravni nasljednik Haškog tribunala, pro-

glasio je Šešelja krivim za progon Hrvata iz Hrtkovaca i osudilo ga na 10 godina zatvora, navodeći da je tu žalbu već odslužio. Nasljednik Haškog suda, tzv. Mehanizam za međunarodne kaznene sudove, objavio je da je vođa srpskih radikala odgovoran za progone i deportacije vođanskih Hrvata držanjem poticajnog govora u Hrtkovcima 6. svibnja 1992. godine.

S. D. / Z. V.

Nakon puštanja na slobodu Šešelj je u Hrtkovcima kupio kuću. Kuća se nalazi u samom centru sela, na svega 300 metara od katoličke crkve svetog Klementa. Prije četiri godine tamo je održan deseti kongres Srpske radikalne stranke na kome je Šešelj ponovno izabran za predsjednika stranke.

30 godina od Šešeljevog mitinga u Hrtkovcima

Izostaje rješavanje pitanja PROTJERIVANJA Hrvata iz Vojvodine

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u svojem djelovanju uporno ustrajava i nastavlja gajiti živo sjećanje na tragična događanja u Vojvodini s konca 20. stoljeća. Riječ je, dužni smo opet podsjetiti, o organiziranom progonu vojvođanskih Hrvata iz njihova zavičaja – jednom od najtragičnijih razdoblja u novijoj povijesti Vojvodine. Bilo je to ne samo vrijeme straha, nego i etnički motiviranog nasilja i ubojstava koje se organizirano provodilo spram lojalnih građana hrvatske nacionalnosti i to samo zato što su Hrvati.

Tih se tragičnih događaja prisjećamo početkom svakog svibnja, budući da je na današnji dan prije točno 30 godina, 6. svibnja 1992. godine, u Hrtkovcima održan miting na kojemu je sudjelovao **Vojislav Šešelj** i pročitao imena sedamnaestero Hrvata kojima je javno poručeno da se sele. Istina, protjerivanje vojvođanskih Hrvata započelo je bez ikakvih povoda godinu dana ranije – polovicom 1991. etničkim nasiljem u Novom Slankamenu, ali je događaj u Hrtkovcima u javnosti prepoznat kao najeklatantniji i najočigledniji primjer.

Podsjetit ćemo javnost i ovoga puta da su Hrvati 1990-ih protjerivani i iz drugih vojvođanskih mjesta: Golubinaca, Sota, Morovića, Erdevika, Kukujevac, Gibarca, Šida, Vašice, Rume, Iriga, Beške, Maradika, Indije, Zemuna, Novih Banovaca, Surčina, Srijemske Kamenice, Beočina, Čerevića, Petrovaradina, Srijemskih Karlovaca, Srijemske Mitrovice, Nikinaca, Platičeva, Martinaca, Bača, Plavne, Sonte, Stanišića... Nevladine udruge govore o tome kako je u Vojvodini 1990-ih ubijeno 25 osoba te da ju je moralo napustiti između 35 i 40 tisuća Hrvata. Od izbjeglih se Hrvata do danas gotovo nitko nije vratio u rodni kraj.

Stoga je naša zadaća otrgnuti zaboravu strahote koje su 1990-ih godina vojvođanski Hrvati preživjeli. Jer, zajednica koja ne pamti i ne memorira vlastito stradanje, koja primjereno ne njeguje sjećanje na vlastite žrtve, jest zajednica koja nema budućnost. Tim prije nam to mora biti zadaća, jer u politikama suočavanja s prošlošću u Srbiji još uvijek izostaje tematiziranje i sukladno rješavanje pitanja protjerivanja Hrvata iz Vojvodine – pravosudna tijela nisu pokretala sudske postupke za učinjene zločine, ne postoji niti jedno javno obilježje, a nema ni prigodnog memoriranja. Ovi se zločini različitim strategijama nijekanja prešućuju, na što ne pristajemo.

Također, opet ćemo istaknuti da je za zločine nad Hrvatima u Vojvodini pravomoćno osuđen, pred Mehanizmom za Međunarodne kaznene sudove u Haagu, Vojislav Šešelj. Isti onaj koji je nakon toga, mimo svih demokratskih načela i standarda međunarodnoga prava, nastavio svoje političko djelovanje, koje je dijelom usmjereno ne samo na nijekanje činjenica zbog kojih je osuđen – zločina nad Hrvatima u Srijemu, nego i na aktivno djelovanje u mjestu u kojemu su se zločini i događali, kao što su Hrtkovci, gdje njegova stranka ima prostor u kojem se odvijaju aktivnosti nijekanja zločina – što držimo za njihovu banalizaciju.

Kada je riječ o politikama suočavanja s prošlošću u Republici Srbiji, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nanovo, na žalost, mora istaknuti na teško razumljive i neopravdive deficite u ovom području društvenog života. Jer, nije riječ samo o djelovanju osuđenog ratnog zločinca Vojislava Šešelja, koji ima kuću za rad svoje institucije u Hrtkovcima, nego bilježimo cijeli niz takvih slučajeva. Na primjer, postoje osobe koje su pravomoćno osuđene za ratne zločine u Hrvatskoj koje obnašaju vlast u pojedinim lokalnim samoupravama sa značajnim udjelom Hrvata. Sa stajališta ne samo vrijednosti multikulturalnih društava nego i temeljnih načela demokracije, tako što je neodrživo.

Budući da je tako što nedopustivo za svaku demokratski legitimiranu državu, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini zahtijeva da mjerodavna tijela Republike Srbije isto i zabrane. To, kao pripadnici ranjene zajednice, s razlogom očekujemo, jer se isto može tumačiti i kao ruganje nevinim žrtvama i kao nespremnost srbijanskih vlasti da primijene neke od temeljnih preporuka Europske unije kada je riječ o politikama suočavanja s prošlošću. Nadamo se kako nedjelovanje glede toga ne znači i odobravanje.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Mandati do polovine svibnja

Parlamentarni izbori u Srbiji održani su 3. travnja, a konačni rezultati još nisu poznati. Posljednje ponavljanje izbora bilo je 28. travnja na jednom biračkom mjestu u Velikom Trnovcu. Nakon ponovljenog glasanja izborna lista Koalicija Albanaca doline osigurala je jedan zastupnički mandat u novom sazivu Narodne skupštine Srbije, te je tako i albanska nacionalna manjina ipak dobila svog zastupnika. Na izborima održanim 3. travnja, koji su poništeni zbog neregularnosti, izlaznost glasača na to biračkom mjestu bila je 23 posto, a lista Koalicija Albanaca doline osvojila je samo 226 glasova, odnosno tri puta manje nego 28. travnja.

Nosilac liste Koalicija Albanaca doline **Shaip Kamberi** potvrdio je da je poslije ponovljenih izbora u Velikom Trnovcu dobio zastupnički mandat.

»I dalje ću biti glas Albanaca u Skupštini Srbije«, objavio je Kamberi i zahvalio se svim građanima koji su glasali za njegovu listu.

»Glasači u Velikom Trnovcu pokazali su izuzetnu odgovornost, demokratski kapacitet i kulturu i svojim glasovima osigurali mjesto svom predstavniku u najvišem zakonodavnom tijelu Srbije«, rekao je predsjednik Albanškog nacionalnog vijeća **Ragmi Mustafi**, dodajući da je veoma važno da Albanci imaju svog predstavnika preko koga će se čuti njihov glas u parlamentu.

Ako ne bude novog ponavljanja izbora, konačni rezultati trebali bi biti poznati do 15. svibnja. Nakon objavljivanja konačnih rezultata izbora Republičko izborno povjerenstvo ima rok od 10 dana za dodjelu zastupničkih mandata, a 30 dana je vrijeme u kome mora biti konstituiran novi saziv Skupštine Srbije. Nakon toga počinje teći rok od 90 dana za izbor nove vlade. To znači da bi konstitutivna sjednica trebala biti održana najkasnije do 15. lipnja, a nova vlada izabrana do 15. rujna.

Prvu sjednicu parlamenta sazvat će predsjednik Skupštine iz prethodnog saziva, lider socijalista **Ivica Dačić**. Narodna skupština bit će konstituirana potvrđivanjem mandata dvije trećine od ukupno 250 zastupnika. Tim činom prestaje mandat prethodnog saziva i počinje četverogodišnji mandat novoizabranih zastupnika. Prvoj sednici, do izbora novog predsjednika Narodne skupštine, predsjedava najstariji zastupnik, a pomaže mu po jedan najmlađi s četiri izborne liste koje su dobile najveći broj mandata.

Za izbor predsjednika i potpredsjednika Skupštine treba glasati većina od ukupnog broja, odnosno najmanje 126 zastupnika.

U novom, 13. sazivu svoje predstavnike će imati čak 34 stranke, pokreta ili udruženja, pa se očekuje najveći broj zastupničkih grupa od 1990. godine i uvođenja višestranačja u Srbiji.

H. R.

Obrazovanje

Jezično usavršavanje nastavnika

Stručni skup pod nazivom »Jezično usavršavanje prosvjetnih djelatnika koji realiziraju programe na hrvatskom jeziku« održan je 30. travnja u prostorijama OŠ *Matko Vuković* u Subotici. Na ovaj savjetodavni skup odazvali su se učitelji i nastavnici hrvatskih odjela i nastavnici koji predaju izborni predmet Hrvatski jezik s

elementima nacionalne kulture iz Subotice i okolice, te Monoštoru i Berega.

Na temu »Kultura, povijest, običaji i tradicija vojvođanskih Hrvata – integrirani dio sadržaja iz predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne culture« govorile su **Ljiljana Dulić** i **Marina Piuković**, o »Zavičajnim segmentima

književne lektire u programu nastave i učenja hrvatskog jezika« govorila je **Katarina Čeliković**, dok je o »Mogućnostima IKT (informaciono-komunikativne tehnologije) u nastavi« govorila prof. **Mirjana Crnković-Horvat**.

Stručni skup za prosvjetne djelatnike organizirala je Udruga *Naša djeca* i Odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje, a uz potporu Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Ž. V.

Središnji državni ured za Hrvate izvan RH

Prijedlog rang-liste za dodjelu studentskih stipendija

Temeljem provedenog Javnog natječaja za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2021./2022., Središnji državni ured za Hrvate izvan RH dodjeljuje 1000 stipendija za akademsku godinu 2021./2022., od čega 250 stipendija za studij u Republici Hrvatskoj (200 stipendija za pripadnike hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, 30 stipendija za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i 20 stipendija za pripadnike hrvatskog iseljeništva) i 750 stipendija za studij u Bosni i Hercegovini.

Zaprimljeno je 2155 prijava na natječaj. Ukupno 1963 prijave zadovoljile su formalne uvjete, a sada je objavljen prijedlog Rang liste. Dobitnici stipendije iz Prijedloga rang-liste kao i drugi kandidati, dužni su pratiti mrežnu stranicu Središnjeg državnog ureda (www.hrvatiizvanrh.gov.hr) budući da uvažavanje prigovora, odustajanje pojedinih dobitnika stipendije u korist druge stipendije i sl., može dovesti do pomicanja rang-mjesta studenata na Konačnoj rang-listi, slijedom čega se pojedini dobitnici stipendije mogu naknadno naći ispod crte dobitnika stipendije na Konačnoj rang-listi. Konačna rang-lista bit će objavljena po okončanju postupka prigovora, a studenti koji ostvaruju pravo na stipendiju bit će obaviješteni o datumu i načinu zaključivanja ugovora o stipendiranju. Kandidati koji nisu ostvarili pravo na stipendiju mogu Središnjem državnom uredu podnijeti pisani prigovor putem pošte u roku od 8 (osam) dana od dana objavljivanja Prijedloga rang-liste na mrežnim stranicama Ureda, zaključno s danom 7. svibnja 2022. godine.

H. R.

20 godina od osnutka Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* (III.)

Kratka povijest inicijative i osnutka

Sadržaji objavljeni u prethodna dva poglavlja temeljna su ishodišta i konteksti koji su od važnosti za razumijevanje, kako potrebe tako i smisla osnutka NIU *Hrvatska riječ*. S druge strane, treba istaknuti kako je ideja da se na jedan sustavni i od države financirani način riješi pitanje informiranja na hrvatskome jeziku u Vojvodini postojala relativno dugo u ovdašnjim hrvatskim krugovima, a s njom su operirali čelni ljudi DSHV-a početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Međutim, od toga se, na temelju različitih, ali u biti nepovoljnih razloga, nije otišlo dalje sve do konca 2000.

Istodobno, mora se reći da je postojala visoka suglasnost oko toga da se novinsko-izdavačka ustanova i informativno političko glasilo nazovu *Hrvatska riječ*. Zašto? Prije svega zbog razloga koji su dolazili iz povijesti, a poradi »zadovoljenja pravde«. Naime, Hrvati su u Vojvodini svoje posljednje profesionalno riješeno pitanje informiranja na vlastitom jeziku imali u glasilu upravo s tim nazivom neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Odabirom, dakle, toga imena za naziv ustanove, ali i imena tjednika, htjelo se ukazati na ukorijenjenost novinstva na hrvatskome u Vojvodini.

Dokument o osnivanju »Javnog poduzeća Informativna izdavačka kuća *Hrvatska riječ*«

U studenom 2000. godine jedna je grupa ljudi – i to **Lazar Merковиć, Josip Buljovčić, Milovan Miković** – a na poticaj autora ovoga napisa počela zajedno raditi na izradi idejnog projekta za osnivanje jedne takve ustanove. Bilo je to vrijeme, i to treba spomenuti, pozitivnoga ozračja u srbijanskome društvu te velikoga zanosa i, nikada više toliko, rasprostranjenog pozitivnog prijevora među entuzijastima unutar hrvatske zajednice, koji su nakon pada režima **Slobodana Miloševića** povjerovali da i Hrvati u Vojvodini mogu imati svoje institucije kao i druge nacionalne zajednice.

Četvero spomenutih osoba pristupilo je izradi projektnoga dokumenta, koji je u konačnici bio napisan na nešto više od šest kartica teksta (ukupno – 11.168 karaktera). U tome dokumentu, prema razdiobi poslova, **Tomislav Žigmanov** je imao zadaću napisati dijelove »Cilj projekta«, »Način ostvarenja«, »Obrazloženje projekta« kao i »Izdavanje tjednika *Hrvatska riječ*«. Ovaj posljednji bio je dio veće cjeline »Djelatnost Javnog poduzeća Informa-

tivno-izdavačke kuće *Hrvatska riječ*», čiji je, pak, drugi i treći dio (»Izdavanje časopisa za književnost, umjetnost i kulturu *Staze*« i »Izdavačke edicije *Popudbina*, *Suvremena poezija*, *Suvremena proza* i edicije *Istraživanja*«) inicijalno sastavio Milovan Miković, uz nadopune Lazara Merkovića. Josip Buljovčić i Lazar Merković, kao doajeni novinske i publicističke scene među Hrvatima u Vojvodini, bili su kritički čitači radnih rukopisa, s tim da je Lazar Merković intervenirao i sa sadržajnim proširenjem koji se odnosio na poslijeratnu povijest informiranja na hrvatskome u Vojvodini, to jest u Subotici, te u dijelu nakladničke djelatnosti. Svi navedeni poslovi bili su okončani do kraja 2000. godine.

Naravno, u svojem planiranju, autori inicijalnog teksta nisu izmišljali nikakvu toplu vodu. Jednostavno, preslikavali su model kakav su već imale druge manjinske zajednice u Vojvodini na planu informiranja na svojem jeziku – samostalna ustanova, koja se financira iz proračuna AP Vojvodine, izdavač je informativno-političkog tjednika. I to se pokazalo više nego uspješno! S druge strane, vodilo se računa i o nekim specifičnostima hrvatske zajednice, a jedan dio projiciranja se odnosio i na slabe kadrovske potencijale među Hrvatima u Vojvodini te neravnomjernoj teritorijalnoj disperziranosti, s prevagom Subotice kao političkog i kulturnog centra ovdašnjih Hrvata.

Službeni nositelj inicijative – Hrvatsko akademsko društvo

Prema tome dokumentu, temeljna je svrha NIU *Hrvatska riječ* sadržana u sljedećem: stvoriti prikladan institucionalni okvir za ostvarivanje prava na informiranje građana hrvatske nacionalnosti u tiskanome mediju na vlastitome jeziku, koji će biti financiran iz proračuna AP Vojvodine! Ujedno, osnutkom jedne takve ustanove htjelo se pridonijeti afirmaciji kulturnog, znanstvenog i književnog stvaralaštva vojvođanskih Hrvata kroz časopisnu i knjišku produkciju.

Oba ova segmenta su od presudnog značaja za svaku manjinu, što onda vrijedi i za Hrvate u Vojvodini: prvim se, naime, osigurava vlastiti prostor javnosti, što je osnovna pretpostavka za postojanje svake nacionalne zajednice, a drugim se otvaraju mogućnosti za dublje i svestranije svjedočenje i tematiziranje vlastitog života. Drugim riječima, upravo u ili preko tjednika *Hrvatska riječ* hrvatska je zajednica trebala dobiti, vjerovali smo, mogućnost da samu sebe očituje u javnosti i da uspostavi svoju vlastitu manjinsku javnost u kojoj će onda bilježiti svoje postojanje, iskazivati vlastite nade i očekivanja, govoriti o problemima i strahovima... Predviđeno je također da se sve to mora raditi na jedan obuhvatan i cjelovit način, u smislu da se izbjegava regionalna, subetnička ili lokalna podvojenost, a uz osiguranje profesionalne, prije svega financijske, pretpostavke.

Kako su u to vrijeme postojale dvije hrvatske političke stranke – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Hrvatski narodni savez – odlučeno je početkom 2001. godine u dogovoru s vodstvom Hrvatskoga akademskog društva

– HAD-a da oni budu nositelji inicijative o osnutku ustanove *Hrvatska riječ*. Razlozi za takvu odluku temeljili su se na činjenicama relativne neutralnosti HAD-a u političkim sukobima i u dobivanju u javnosti ozbiljnije institucionalne težine same inicijative. I vrlo brzo, već u veljači 2001. Upravni odbor Hrvatskog akademskog društva – HAD-a, usvojio je spomenuti zajednički prijedlog kao vlastitu projektnu zadaću. On je dobio oblik inicijative: »Osnivanje Javnog poduzeća Informativna izdavačka kuća *Hrvatska riječ*«, i kao takvog ga se stavilo u daljnju artikulaciju.

Nakon toga, tadašnji je predsjednik HAD-a mr. sc. **Josip Ivanović** službeno kontaktirao s političkim predstavnicima vojvođanskih Hrvata, a tadašnji zastupnik Hrvatskog narodnog saveza – HNS-a u Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine **Kalman Kuntić** prihvaća je i istu stavlja sredinom 2001. u skupštinsku proceduru. Kalman Kuntić će je kasnije, vidjet će se uspješno, i nastaviti operativno provoditi unutar složenih i, relativno, sporih procedura unutar Skupštine AP Vojvodine.

Uspješno okončani svi poslovi na konstituiranju Ustanove

Budući da ovakve inicijative nisu česte – naprotiv: bila je to prva takva inicijativa nakon II. svjetskog rata! – vlasti AP Vojvodine, uz eventualno kočenje predstavnika »starijeg režima« na nižim administrativnim razinama, nisu odmah našle pravne mehanizme i načine koji bi se koristili za ostvarenje ove inicijative. Zahvaljujući razumijevanju potrebe za informiranjem na hrvatskome i djelatnom zauzimanju tadašnjeg zastupnika Lige socijaldemokrata iz Subotice **Stipana Stipića**, prije svega putem lobiranja kod predsjednika Skupštine AP Vojvodine **Nenada Čanka**, i mekšanjem s početka odbijajućeg stava Demokratske stranke, zbog koalicijskih obveza prema DSS-u koji se žestoko protivio listu na hrvatskom jeziku, na čemu je radio Kalman Kuntić, predsjednik Odbora za informiranje vojvođanske Skupštine **Đorđe Subotić** koncem 2001. godine mogao je intenzivirati aktivnosti na osnutku *Hrvatske riječi*, napose na planu izrade temeljnih dokumenata.

One su urodile prvim ozbiljnijim plodom nakon više od šest mjeseci – Skupština AP Vojvodine je na sjednici

ga. To se na koncu i ostvarilo – Skupština AP Vojvodine na sjednici održanoj 3. srpnja 2002. donijela je »Odluku o imenovanju članova Privremenog Upravnog odbora i Nadzornog odbora Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*«. Tada su, naime, za članove Privremenog upravnog odbora Ustanove izabrani: mr. **Bela Tonković**, **Svetislav Milanković**, **Milan Ercegovac** i **Marija Lovrić** na prijedlog Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a **Slavica Peić**, **Slaven Bačić**, Kalman Kuntić i Tomislav Žigmanov na prijedlog Hrvatskog narodnog saveza, dok je Stipan Stipić bio izabran kao kandidat Lige socijaldemokrata Vojvodine.

Navedeni je sastav prvog upravnog tijela NIU *Hrvatska riječ* bio kompromis više struja i političkih stranaka unutar hrvatske zajednice, te volje osnivača: vojvođanske Skupštine. Njegova »privremenost« bila je, pak, posljedica činjenice što je njegova jedina zadaća bila provesti sve radnje koje se tiču osnutka Ustanove i stvoriti sve preduvjete za nesmetan početak rada, a ne nekakve moguće nevažnosti.

I ubrzo nakon službenoga dostavljanja Odluka o imenovanju članovima, održava se sredinom srpnja 2002. konstitutivna sjednica PUO i NO NIU *Hrvatska riječ*. No, na istoj nije izabran i predsjednik PUO-a. Dakako, razlog je bio u neodlučenome ishodu glasovanja – od osam nazočnih članova, uz dva uzdržana, po tri glasa su dobili kandidat DSHV-a Svetislav Milanković i kandidat HNS-a

održanoj prije dvadeset godina, to jest 8. svibnja 2002. donijela »Odluku o osnivanju Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*«, čime su se stekli prvi vaļjani formalno-pravni uvjeti za daljnji konkretni rad na osnivanju, u smislu izrade konstitutivnih pravnih akata, kao što je statut, i poduzimanju radnji neophodnih za njezino registriranje. Uslijedile su zatim intenzivne konzultacije unutar hrvatske zajednice i aktivnosti na planu kandidiranja osoba koji će biti članovi Privremenog upravnog odbora i Nadzornog odbora.

Privremeni upravni odbor NIU *Hrvatska riječ*

Kako se nije mogla postići suglasnost o konkretnim osobama između dvije političke stranke, odlučeno je na koncu da će DSHV i HNS imenovati po četiri predstavnika, a LSV jedno-

Tomislav Žigmanov. Na drugoj sjednici ovog tijela, koja je održana 31. srpnja, Tomislav Žigmanov je, uz jedan glas više, izabran za predsjednika PUO NIU *Hrvatska riječ*.

Pa ipak, bez obzira na takav ishod glasovanja, PUO NIU *Hrvatska riječ* nastavio je raditi, istina ne više u punom kapacitetu, prilježno i relativno brzo. Na četvrtoj sjednici PUO NIU *Hrvatska riječ*, koja je održana 31. kolovoza, već je usvojen Statut Novinsko-izdavačke ustanove, koji je poslan početkom rujna u skupštinsku proceduru radi davanja suglasnosti. Isti je usvojen na rujanskoj sjednici Skupštine AP Vojvodine. Na petoj sjednici PUO NIU *Hrvatska riječ*, pak, koja je održana 12. listopada, donijeta je odluka da **Zvonimir Perušić**, bivši zamjenik glavnog i odgovornog urednika *Subotičkih novina*, bude predložen osnivaču za vršitelja dužnosti ravnatelja NIU *Hrvatska riječ* u osnivanju. Isti je prijedlog, koji je usvojen na sjednici PUO, dan u skupštinsku proceduru, a odobren je od vojvođanske Skupštine na listopadskom zasjedanju.

Do konca 2002. izvršene sve potrebne radnje za pojavu prvog broja tjednika

Na taj način su ispunjeni svi formalno-pravni preduvjeti da bi se pristupilo i registriranju Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* kod Trgovinskog suda u Subotici, što je i učinjeno koncem listopada 2002. godine. Uslijedilo je i realiziranje drugih radnji glede konstituiranja ove ustanove (otvaranje računa, izrada drugih pravih akata...). Paralelno s tim vodile su se brojne aktivnosti oko prezentacije ideje, traženja i lobiranja oko pomoći, tragalo se za prostorom za rad, prvim kadrovskim rješenjima, izradom koncepta lista... I? Prvi je broj tjednika *Hrvatska riječ* izašao 31. siječnja 2003. i od tada se u prodaji pojavljuje svakoga petka. Sada već više od 15 godina...

Pri tomu, istaknut ćemo da su svi ljudi iz Privremenog upravnog odbora ne samo koristili svoje ne malo vrijeme na poslove oko osnutka NIU *Hrvatska riječ*, nego je nekolicina iz svojih osobnih sredstava pokrivala sve prve troškove, koji, i to se mora reći, također nisu bili mali. S tim u vezi mislim da se nešto treba reći i o pitanju podrške koja je bila u tom početnom periodu. Ona je uvelike izostajala od strane mnogih instanci. Rasprostranjena je, naime, skepsa postojala oko cijele inicijative, pa su i rizici podrške bili razumljivi. Kao prvo, nije se vjerovalo da Hrvati u Vojvodini tako nešto složeno i zahtjevno mogu realizirati, a, kao drugo, bilo je i podozrenja spram »golo-bradih mladića« koji su inicijativom upravljali.

Jedina je djelatna podrška bila od nekolicine ljudi iz pokrajinske administracije, a među njima bih posebno izdvojio tadašnjeg predsjednika Odbora za informiranje Skupštine AP Vojvodine Đorđa Subotića. Glede pak čelnih ljudi institucija i organizacija hrvatske zajednice, jedan značajan broj njih je bio ne samo nepovjerljiv već je od njih izostajala i elementarna logistička podrška. Vrlo slično iskustvo smo imali u tom razdoblju i s institucijama iz Hrvatske te s njezinim instancama ovdje.

Tomislav Žigmanov

Fra Krunoslav Kolarić, diplomirani teolog, gestalt psihoterapeut u svetištu Gospe Trsatske

Razvijajmo se kroz opraštanje i oprost

Ne postoji problem koji nije rješiv. Jednako tako, međutim, nema ni instant rješenja. Treba se posavjetovati, govoriti, pitati, tražiti i suočavati se

Intervju vodila: Suzana Darabašić

Fra Krunoslav Kolarić rođen je 14. lipnja 1977. godine u Srijemskoj Mitrovici. Djetinjstvo je proveo u Gibarcu, gdje je živio do svoje 18. godine. Osnovnu i srednju školu pohađao je u Šidu. S obitelji je napustio rodno selo 1995. godine. Zamijenili su kuću u Kućancima. Fra Kruno se ubrzo nakon preseljenja odlučio za redovnički put. Najprije odlazi u Samobor, zatim na novicijatu u Rijeku, te na teološki studij u Zagreb. Nakon završetka teološkog studija upisuje gestalt psihoterapiju. Danas na Trsatu u svetištu Gospe Trsatske obnaša dužnost gestalt psihoterapeuta, a u sklopu nastave braći novacima predaje predmet duhovnost i psihoterapijski pristup. Fra Krunoslava smo upoznali prilikom obilaska svetišta na Trsatu, gdje nas je rado ugostio i prihvatio poziv na razgovor za naš tjednik.

► **Potječete iz Gibarca, malog mjesta nadomak Šida koje je prije ratnih devedesetih bilo naseljeno većinskim hrvatskim stanovništvom. Kakva su Vam sjećanja na djetinjstvo i mladost provedenu u Srijemu?**

»Moj« Srijem i »moj« Gibarac su moj identitet. To je ono što mi zauvijek pripada, odakle potječem i što me je oblikovalo u mojoj osobnosti, autentičnosti i mentalitetu. Nisam ga birao, imam ga i ponosan sam što sam Srijemac i sve što u svojoj biti jesam. Djetinjstvo sam proveo u najljepšem selu na svijetu, u Gibarcu. Sa svojim vršnjacima iz djetinjstva sam i danas povezan, bez obzira na to što me je put odveo u najstarije marijansko svetište u Hrvatskoj, na Trsat u Rijeci. Selo i župa Gibarac bili su katolički, s tek nekoliko pravoslavnih obitelji. Živjeli smo kao jedno. Nikada se nismo isticali ni po čemu, osim po radu, požrtvovnosti i zajedništvu. Svi smo se poznavali, družili, igrali... To uvijek pamtim i rado govorim drugima. U župnoj crkvi sv. Ivana Nepomuka primio sam svete sa-

kramente. Kao dječak sam ministrirao, čitao na svetim misama, išao na vjeronauk. Tadašnji župnici vlč. **Mirko Novak**, vlč. **Đuro Čuraj** i vlč. **Berislav Petrović** su mene i moju obitelj približili Bogu i tako sam, gledajući, slušajući, promatrajući njihov život probudio u sebi i duhovni poziv za redovništvo.

► **Kada ste se sa svojom obitelji odlučili iseliti iz Gibarca i što je bilo presudno u toj odluci?**

Ovo je za mene još uvijek bolna tema. Da se moju obitelj pitalo bi li ikada napustili naše rodno selo Gibarac, sa sigurnošću tvrdim da bi odgovor bio – nikad! Kao što sam već rekao, to mjesto je naš identitet preko svih onih koji su živjeli prije nas i oblikovali nas. Na žalost, morali smo napustiti naše selo, Srijem, mentalitet i naš zavičaj 10. kolovoza 1995. godine, na blagdan sv. Lovre u večernjim satima. Istjerali su nas nepoznati ljudi, koje nikada prije nismo vidjeli niti poznavali. Zamijenili smo kuću u Hrvatskoj, u selu Kućanci, nedaleko od Donjeg Miholjca. Dobili smo adresu kamo trebamo otići od neznanaca koji su ostali u našoj kući. Kako bi se reklo, »zamijenili« smo kuće. Od tog trenutka život moje obitelji se paradoksalno promijenio. Ništa više nije bilo isto kao prije.

► **Je li Vam trebalo puno vremena da se prilagodite novoj sredini? Kako je izgledao Vaš životni put?**

Imao sam 18 godina kada sam došao u novo selo Kućanci, u novu sredinu, okoliš, mentalitet. Stigli smo među većinom pravoslavno stanovništvo i tada smo se svi skupa pitali »zašto?«. Mi, zbunjeni, ne znamo kamo smo došli, a oni, domaći, bili su uplašeni da ne dožive progonstvo poput nas. Bio je to jedan neopisivi kaos. Trebalo mi je malo vremena da upoznam drage i jednostavne mještane, kasnije i prijatelje, domaće pravoslavce. U njima sam upoznao ljepotu, jednostavnost i mentalitet toga mjesta.

► **Kada ste prvi put odlučili posjetiti rodni Gibarac?**

To je bilo 14 godina od progonstva, 2009. godine. Suočavanjem s proživljenom, doživljenom i zapamćenom traumom progonstva odlučio sam posjetiti moje najdraže selo Gibarac, koje danas jedino ima to ime i crkvu. Nakana mog odlaska bila je ljubav, pomirenje i oprost. S tom nakanom poklonio sam se mjestu iz kojega sam poniknuo, u kojemu sam rastao i oblikovao se te zagrlio ljude koji žive danas u toj kući i našem mjestu. Ne mogu vam riječima opisati koji su osjećaji bili u meni: uzbudjenje, strah, tuga; pravi košmar emocija, iz kojega je na kraju proizašlo olakšanje, otpuštanje i ljubav.

► **Kazali ste nam prilikom razgovora da ste se nakon susreta s tim ljudima osjećali mnogo lakše, budući da ste imali potrebu oprostiti im. Mnogima je teško oprostiti drugima. Koliko je oprost važan u životu čovjeka?**

Istina je, slobodno mogu kazati da su opraštanje i oprost najveći i najuzvišeniji dar koji nam je Bog dao.

Opraštanje je proces, put govorenja, osvješćivanja, suočavanja, koji vodi do paradoksalne promjene, oprosta. Oprost je mir u duši, radost u srcu, blagoslov života. Sve ono bolno, mučno i teško pretvara se opraštenjem u potpuno drugačiju stvarnost radosnog i slobodnog življenja. Oprostiti za mene znači ostaviti iskustvo prošlosti tamo gdje se i dogodila. Učiti iz povijesti, da se nikada ista ne ponovi. Život je sve ono što je prošlost ili povijest iskreirala. Živimo je u sadašnjosti, uvijek u novom i drugačijem trenutku, zagledani u budućnost koju planiramo, maštamo, projektiramo. Živjeti oprost je moj smisao.

► **Životni put Vas je odveo u Rijeku, u svetište Gospe Trsatske. Možete li naše čitatelje malo više upoznati sa značajem svetišta i njegove povijesti?**

Moj redovnički put započinje u Samoboru, u samostanu Uznesenja Blažene Djevice Marije. To je prva »stepenica«, da tako kažem, redovničkog puta, koju zovemo postulatura. Nakon postulature odlazim u Rijeku, na Trsat, u novicijat. To zovem »drugom stepenicom« puta franjevačkog kandidata za duhovno zvanje. Nakon no-

vicijata odlazim u Zagreb na teološki studij, što bi bila »treća stepenica«. Kao »četvrtu stepenicu« svoga puta, nakon završenog studija i svečanih zavjeta (doživotni ili svečani zavjeti znače punopravno članstvo u red manje braće franjevac) spominjem povratak na Trsat, gdje sam imenovan odgojiteljem franjevačkih kandidata, novaka. Tu sam službu vršio devet godina. Mogu slobodno reći da je, nakon Gibarca, moje drugo posebno i najdraže mjesto Trsat, najstarije marijansko svetište u Hrvatskoj. Zovemo ga svetište Nazaretske obitelji, po kućici koja je iz Nazareta 1291. došla na Trsat i zadržala se ovdje do 1294. godine, kad je prenesena u Italiju, u Loreto, gdje se nalazi i danas. Kad su Trsaćani ostali bez Nazaretske kućice, molili su da im se ona opet vrati. Papa **Urban V.**, da ih utješi, daruje im sliku (ikonu) Majke milosti (koja hrani svoga sina Isusa), koja se čuva kao čudotvorna slika Gospe Trsatske do danas u svetištu. Ovo mjesto je posebno po brojnim hodočasnicima, po uslišanim molitvama, po primljenim milostima, izmoljenim ozdravljenjima, dobivenim oprostjenjima. Ovo mjesto doživljavam kao nepresušni izvor žive Božje prisutnosti. Ovdje je vjera u Boga toliko vidljiva, snažna i konkretna baš po našoj nebeskoj Majci i svima koji ovamo dolaze, kao i (nadam se) po nama koji ovdje živimo i radimo. Ovo mjesto je za mene mjesto životnog, duhovnog, vjerničkog rasta i razvoja.

► **Što Vas je potaknulo na odabir zanimanja kojim se trenutno bavite?**

Temeljno sam diplomirani teolog. Po završetku teološkoga studija u Zagrebu (Katolički bogoslovni fakul-

tet), upisao sam gestalt psihoterapiju. Uvjet za upis na psihoterapijski studij bio je završetak jednoga fakulteta humanističkog smjera. Dolaskom na Trsat za odgojitelja novaka moj me je tadašnji provincijalni ministar posavjetovao kako bi bilo dobro da završim pedagogiju ili psihologiju za pomoć i lakši pristup mladim kandidatima koji ulaze u redovnički život. Kako je to podrazumijevalo poslijediplomski studij u Rimu, budući da »svi putevi vode onamo«, tome sam se suprotstavio i dogovorio se s provincijalnim ministrom da upišem studij ovdje u Rijeci. Tako sam 2007. godine upisao gestalt psihoterapiju Malteškog instituta Područne škole u Zadru i time započeo meni posve novo i posebno zanimanje i poslanje ovdje na Trsatu.

► **U duhovnim obnovama u mnogim župama govorili ste o oprost u vlastite perspektive i životnog iskustva prognanika iz Srijema. Kakvi su Vam osobni dojmovi s tih susreta?**

Vodio sam duhovne obnove u različitim župama. Za mene je to uvijek novo iskustvo i nova tema, zato što su opraštanje i oprost neiscrpane životne teme. Uvijek se preko proživljenog iskustva vraćam na početak i tako dobivam novi smisao življenja. To je uvijek obostrano iskustvo, mene koji govorim i onih koji me slušaju i čuju.

► **U tijeku svoga profesionalnog djelovanja imali ste priliku upoznati mnoge ljude suočene s obozermaljskim problemima, održavati godišnje susrete trajne formacije za braću iz Provincije, te duhovne obnove u mnogim župama. Kakva su Vaša iskustva s tih susreta i od kolikog značaja je za Vas osobno**

biti u prilici potaknuti ljude na razmišljanje, rast i izgradnju?

Naš život ima prirodni rast i razvoj. Obično kažemo da se čovjek mijenja, odnosno raste i razvija se svake tri godine. Duhovne obnove koje traju vikendima ili duhovne vježbe koje traju tjedan dana nama franjevcima su dio obvezatne trajne formacije, kao neprekidna nadogradnja i osvješćivanje vlastitog redovničkog identiteta, puta i poslanja. U našem Pravilu Reda manje braće (OFM) stoji: »Pravilo i život manje braće je živjeti i opsluživati Evanđelje, slijediti stope Isusa Krista po primjeru sv. Oca Franje iz Asiza«. Meni je to neiscrpna tema, koja je uvijek nova i drugačija. I zato živim po Božjoj riječi i sâm rastem i razvijam se kao manji brat franjevac.

► **Po profesiji ste teolog i gestalt psihoterapeut. Redovnik ste i časni brat u Franjevačkom samostanu Majke Božje Trsatske u Rijeci. Bili ste odgojitelj mladih franjevaca i angažirani ste u Dnevnoj bolnici na Psihijatrijskom odjelu KBC-a Rijeka. Možete li objasniti važnost spajanja svih navedenih zanimanja i spomenuti neka upečatljiva iskustva u Vašem radu?**

Prvo što mi pada na pamet jest kako sam neobičan franjevac. Spojiti sve ovo u jednu osobu je predivno. Sve ove uloge i službe se prelijevaju jedna u drugu. Uvijek je to dinamično i nikad se te različite dužnosti međusobno ne isključuju, pa je zato to jedna cjelina, koja i mene oblikuje kao časnoga brata franjevca. U radu s ljudima upravo promatram cjelovitost čovjeka u njegovoj biti: kao racionalno, emotivno i duševno biće. Kažemo da čovjek najbolje funkcionira kad su sva ova tri temeljna polariteta uravnotežena u jednoj osobi. O ovoj temi bi se dalo mnogo govoriti. No, ovdje ću samo kazati da je temelj svake promjene u priznavanju onoga što jesmo. To je upravo ono što nam i Isus govori: »Kad priznamo svoje grijehе, opraštaju nam se. A kad šutimo, skrivamo ih i ne govorimo o njima, zadržani su nam i neće nam biti oprošteni«. Opraštanje i pomirenje su preduvjet temeljne osobne promjene. Takav pristup odgovara svima: bilo da radim individualno, bilo u grupnoj psihoterapiji.

► **Kakva su Vam iskustva, osobito u radu s mladima i s ljudima u potrebi, na njihovom putu prema kvalitetnijem načinu života?**

Tijekom jednog tjedna na psihoterapiji primim do četrdeset klijenata različitih dobi. Iskustva s njima su različita: uvijek su teme bolne, osjećajne, preplavljujuće – za svakoga tko se odluči za psihoterapiju. Većinom mi dolaze kad više ne mogu sami nositi taj teret sa sobom. Mladima danas treba dobar slušatelj, koji će kroz slušanje doživljavati i njihove emocije. Oni trebaju podršku, osobu koja će biti s njima i ne osuđivati ih, a jednako tako ni savjetovati što i kako bi trebali prestati raditi ili osjećati. Učim ih kako se suočavati s problemima da bi ih riješili. Takav pristup i način rada ih privuče da dolaze i dalje na individualnu ili grupnu psihoterapiju. Od starijih klijenata mnogo učim. Njihova životna iskustva su kao zasebne enciklopedije. Na osobit način učim od majki koje su sahranile svoju djecu. Tu nema mjesta riječima, nema utjehe za osobe koje to proživljavaju nego samo ostajanje u boli, tuzi i

praznini, zajedno s njima. Jedino s toga »mjesta« možemo ugledati temelj naše vjere, a to je vjera u uskrsnuće, da nakon ovoga započinje novi život, iskustvo i stanje ljubavi i povezanosti zauvijek.

► **Jeste li imali prilike sresti se i pomoći ljudima koji su preživjeli ratne strahote devedesetih?**

Ovdje u Rijeci ima mnogo obitelji koje su nakon progona svoje mjesto pronašli u našem gradu. Oni su mi posebni po zajedničkoj traumi i temi koju pamtim. S njima rastem i razvijam se kroz opraštanje i oprost.

»Moj« Srijem i »moj« Gibarac su moj identitet. To je ono što mi zauvijek pripada, odakle potječem i što me je oblikovalo u mojoj osobnosti, autentičnosti i mentalitetu. Nisam ga birao, imam ga i ponosan sam što sam Srijemac i sve što u svojoj biti jesam.

► **U današnje vrijeme, kad je sve prisutniji osjećaj nesigurnosti, straha, anksioznosti i depresije, mnogi se teško odlučuju na pomoć i pronalazak rješenja svojih problema. Kakva su Vaša zapažanja po tom pitanju: odlučuju li se ljudi danas, u odnosu na neko prošlo vrijeme, češće se obratiti psihoterapeutu za pomoć?**

Današnji čovjek je otvoreniji za nove načine komunikacije. Više se na psihoterapiju ne gleda kao na nešto loše, kao da bismo se trebali bojati psihičkih bolesti i problema. Danas, kako postoji fizičko zdravlje, tako moramo govoriti i o mentalnom i duševnom zdravlju. Upravo takav stav i pristup je i prema psihoterapiji.

► **Imate li želju posjetiti neku od srijemskih župa, kako biste se susreli sa župljanima i održali im duhovnu obnovu?**

Moja je najveća želja okupiti sve župljane u župnoj crkvi sv. Ivana Nepomuka u Gibarcu i slaviti s njima novi život, oslobođeni od strahota prošlosti. Nisam pesimist, uvjeren sam da će se i to jednoga dana dogoditi u budućnosti.

► **Koja bi bila Vaša poruka svima onima koji smatraju da su njihovi problemi nerješivi, te poruka svojim sunarodnjacima koji su ostali živjeti na ovim prostorima?**

Svima bih poručio da ne postoji problem koji nije rješiv. Jednako tako, međutim, nema ni instant rješenja. Treba se posavjetovati, govoriti, pitati, tražiti i suočavati se. Mojim dragim zemljacima bih poručio da cijene, vole i poštuju svoj identitet koji nisu birali, koji im je darovan odozgor, od Boga, kako bi mogli ljubiti i poštovati sve druge oko sebe. Vjerujte i činite dobro, jer dobro uvijek pobjeđuje zlo!

Predsjednici država hrvatskoga porijekla

Hrvati na čelu Čilea, Argentine, Kostarike, Slovačke...

*Francisco Orlich bio je predsjednik Kostarike,
Nestor Kirchner Ostoic Argentine, a Ivan Gašparovič Slovačke*

Od 11. ožujka 2022. Čile ima predsjednika hrvatskog porijekla vidljivog već iz njegovog prezimena. Vijest da je mladi ljevičarski političar **Gabriel Boric**, obiteljskim korijenima vezan uz Ugljan kojeg je posjetio 2010., u prosincu 2021. premoćno pobijedio svog protukandidata **Joséa Antonia Kasta** s razlogom je pozitivno odjeknula u Hrvatskoj, ali izbor »Hrvata« na čelo Čilea nije tolika senzacija za tu zemlju gdje je mnogo osoba hrvatskog porijekla već dugo u političkoj, gospodarskoj i kulturnoj eliti, kao niti za Latinsku Ameriku čija je golema većina stanovništva porijeklom iz Španjolske, Portugala i drugih europskih zemalja. Među predsjednicima Čilea je, uostalom, posljednjih desetljeća bilo i onih čije prezime nije španjolsko nego francusko – **Augusto Pinochet** i **Michelle Bachelet** ili englesko – **Patricio Aylwin**.

Od 2018. predsjednik Paragvaja je **Mario Abdo Benítez**, po ocu libanonskog porijekla, dok su od 2020. predsjednici Surinama i Gvajane indijskog porijekla, **Chandrikapersad Santokhi** i **Mohamed Irfaan Ali**, po vjeri musliman i drugi predsjednik islamske vjere na zapadnoj hemisferi. Prvi je bio **Noor Mohammed Hassanali**, predsjednik Trinidada i Tobaga od 1987. do 1997., također porijeklom iz Indije. Predsjednika latinskoameričkih država čija prezimena nisu tipična za taj kontinent bilo je još. **Alfredo Stroess-**

ner, paragvajski diktator od 1954. do 1989., po ocu je bio njemačkog podrijetla, a od 1993. do 1997. u toj je zemlji predsjednik bio **Juan Carlos Wasmosy**, porijeklom Mađar. Nijemac je bio djed **Vicentea Foxa**, predsjednika Meksika od 2000. do 2006.

Fujimori – predsjednik Perua

Predsjednica Brazila od 2011. do 2016. bila je **Dilma Rousseff**, kći Bugarina **Petra Ruseva**, dok je brazilski predsjednik od 1956. do 1961., inicijator izgradnje novog glavnoga grada Brazilije, bio **Juscelino Kubitschek** češkog porijekla. **Alberto Fujimori**, predsjednik Perua od 1990. do 2000., bio je Japanac po oba roditelja, a ondje je od 2016. do 2018. predsjednik bio **Pedro Pablo Kuczynski Godard**, po ocu poljsko-židovskog porijekla, a po majci švicarskog. **Mauricio Macri**, predsjednik Argentine od 2015. do 2019., ima oca Talijana, a **Carlosu Menem**u, predsjedniku Argentine od 1989. do 1999. oba roditelja doselila su se iz Sirije. Od 2003. do 2007. argentinski predsjednik bio je **Nestor Kirchner Ostoic**, po ocu porijeklom Švicarac, dok mu je majka, **Maria Ostoic Drganic** bila porijeklom s Brača. **Kirchner** nije bio prvi predsjednik hrvatskog porijekla u Latinskoj Americi – prvi je bio **Francisco Orlich**, predsjed-

Francisco Orlich,
nekadašnji predsjednik Kostarike

nik Kostarike od 1962. do 1966. Njegov djed **Frane Orlich** iselio se 1873. iz Punta na Krku, u Kostariki je otvorio tvornicu kave, a u rodnom kraju tvornicu tjestenine. Orlicheva majka, **Georgina Bolmarcich Lemecich** porijeklom je bila iz Cresa. Brzo nakon izbora Orlich je posjetio rodni kraj svojih roditelja gdje je boravio i kao dijete.

Vice Bune – potkralj Meksika

Prema nekim izvorima, potkraj 16. stoljeća Dubrovčanin **Vice Bune** vladao je Meksikom kao njegov potkralj, no o tome nema detaljnijih podataka. Sigurno je, međutim, da je jedan Dubrovčanin vladao Zelenortske otoci- ma koji su od 1975. samostalna država. Bio je to **Antun**

Ivan Gašparovič, nekadašnji predsjednik Slovačke

Pušić koji je kao portugalski admiral bio guverner Zele- nortskih otoka od 1818. do 1821.

Predsjednika hrvatskog porijekla bilo je i u Europi. Od 2004. do 2014. predsjednik Slovačke bio je **Ivan Gašpa- rovič** čiji se otac **Vladimir Gašparović** 1920. kao sed- mogodišnjak s roditeljima doselio iz Triblja kraj Crikveni- ce. Njegov prethodnik od 1999. do 2004. bio je **Rudolf Schuster**, pripadnik njemačke manjine. Hrvatskog po- rijekla bio je i posljednji komunistički predsjednik Čeho- slovačke, od 1975. do 1989., **Gustáv Husák**, čija majka **Magdaléna Fratričová** je bila gradišćanska Hrvatica iz sela Lamač kraj Bratislave. Gradišćanskim Hrvatima pri- padao je i **Fred Sinowatz**, austrijski kancelar od 1983. do 1986.

U Francuskoj je od 2007. do 2012. predsjednik bio **Ni- colas Sarkozy** čiji je otac bio mađarski plemić **Pál Sár- kőzy de Nagy-Bócsa**, a djed po majci **Aron Mallah**, Židov iz Soluna. Trendovi se dakle mijenjaju i u Europi gdje je bilo teško zamislivo da bi na najviše državničke položaje mogla doći djeca doseljenika ili pripadnici ma- njina. No, od 2014. predsjednik Rumunjske je Nijemac

Klaus Iohannis, a od 2019. do 2020. premijer je bio **Ludovic Orban**, po ocu Mađar. Otac **Thomasa Klesti- la**, austrijskog predsjednika od 1992. do 2004., bio je Čeh.

Otac irske neovisnosti i dugogodišnji premijer i pred- sjednik **Éamon de Valera** po ocu je bio Španjolac, a od 2017. do 2020. irski premijer bio je **Leo Vadarkar**, po ocu Indijac. Belgijski premijer od 2011. do 2014. bio je **Elio di Rupo** kojem su oba roditelja Talijani. Primjer bez presedana je ipak **Andrej Babiš**, češki premijer od 2017. do 2021. koji nije potomak doseljenika, nego doseljenik. U Češkoj se trajno nastanio 1992. dok je još postojala zajednička češko-slovačka država i postupno izgradio svoje poslovno carstvo, a spominje se i kao kandidat za češkog predsjednika na izborima 2023.

Hrvati guverneri u SAD-u

No, globalno najpoznatiji primjer da potomak doseljenika dođe na čelo dr- žave je **Barack Obama**, predsjednik SAD-a od 2009. do 2017., čiji otac je bio Kenijac **Barack Obama** koji je studirao ekonomiju na Havajskom sveučilištu i ondje upoznao svoju buduću suprugu **Ann Dunham** iz Kanzasa.

Hoće li jednog dana predsjednik naj- moćnije sile svijeta biti osoba hrvatskog porijekla teško je prognozirati. Dosad je nekoliko osoba hrvatskog podrijetla bilo na čelu američkih država – **Michael Stepovich** bio je guverner Aljaske od 1955. do 1958., **Rudy Perpich** guver- ner Minnesote od 1976. do 1979. i od 1983. do 1991., **Rose Perica Mofford** guvernerka Arizone od 1988. do 1991., a guverner države Ohio od 2011. do 2019. bio je **John Kasich** koji se pokušao izboriti za predsjedničku kandi- daturu Republikanske stranke 2000. i 2016. Američkih političara hrvatskih korijena ima još pa je teoretski mogu- će da netko od njih useli u Bijelu kuću.

Marijan Lipovac (MATICA)

Od 2003. do 2007. argentinski predsjednik bio je Nestor Kirchner Ostoić, po ocu porijeklom Švicarac, dok mu je majka, Maria Ostoić Dragnić, bila porije- klom s Brača.

Francisco Orlich je bio predsjednik Kostarike od 1962. do 1966. Njegov djed Frane Orlich iselio se 1873. iz Punta na Krku, a Orlicheva majka, Georgi- na Bolmarcich Lemecich porijeklom je bila iz Cresa.

Globalno najpoznatiji primjer da potomak doselje- nika dođe na čelo države je Barack Obama, pred- sjednik SAD-a od 2009. do 2017., čiji otac je bio Kenijac Barack Obama koji je studirao ekonomiju na Havajskom sveučilištu.

Obnovljena suradnja u Višegradu

Nedugo nakon raspada Varšavskog ugovora i SSSR-a, 15. veljače 1991. godine obnovljena je nekadašnja srednjovjekovna suradnja između tri srednjoeuropske države: Čehoslovačke, Poljske i Mađarske. Potpisnici su bili **Václav Havel**, **Lech Walensa** i **József Antall**, tadašnji politički lideri država potpisnica. Predtekst sporazuma bio je sastanak trojice kraljeva 1335. u višegradskoj palači (o tome smo već pisali), a rezultat ovog sporazuma bio je da su tri kraljevstva – Poljska, Češka i Ugarska postale vodeće u tadašnjoj Europi. Vjerojatno su slični motivi vodili i današnje lidere, jer su kao ciljeve suradnje odredili: usklađivanje zajedničkih privrednih, diplomatskih i političkih interesa, eventualnim poduzimanjem i zajedničkih koraka. Raspadom Čehoslovačke 1993. na Češku i Slovačku stvorila se Višegradska četvorka ili skraćeno V 4. Prije 18 godina 1. svibnja 2004. zajedno su postale članice EU. Po planovima i tadašnja Rumunjska je trebala postati članica ove asocijacije, ali zbog tadašnje opće situacije, pobuna, štrajkova tadašnji vođa zemlje se nije želio priključiti, što su kasniji događaji u Rumunjskoj i opravdali (moje mišljenje je da ta zemlja ni politički ni privredno nije bila na istoj razini s V 4.) Zajednički stav ovih država od početka je bio da EU treba ostati ono zbog čega je i nastala – interesna zajednica država članica i da se ne treba stvarati neka »Sjedinjena Država Europa«. Drugi pak misle suprotno: da EU treba postati jedna superdržava »treća svjetska sila«, neka vrsta konkurencije SAD-u. Moje mišljenje je da je jedina šansa EU da opstane kao »vodeća« udruživanje s Rusijom i Ukrajinom u neku vrstu saveza. Umjesto toga trenutno ratuju ekonomski s Rusima uvođenjem raznih sankcija. Ali »briselska birakracija« generira i sukobe unutar EU. Upravo su pokrenuli proces »nepoštovanja« osnovnih principa Unije protiv Poljske i Mađarske i žele im ukinuti isplatu određenih novaca koji im pripadaju.

Gdje se nalazi naša država?

Nedavno je (zasad) naš Dvostruki Predsjednik u dramatičnom govoru objavio kako nas čeka teška zima (a ni ova nije bila laka) zbog nastupajuće opće energetske krize, ali da ne brinemo – imat ćemo dovoljno hrane. Izjavio je da se vrši »ogroman« pritisak na njega da i naša država uvede sankcije prema Rusiji. Nedavno je bio u Grčkoj, u Solunu na otvorenju novog terminala koji će nam osigurati dotok plina i s treće strane (naravno, tek za nekoliko godina). Rekao je i to da neki neodgovorni političari tvrde kako kod nas teče med i mlijeko, što uopće nije točno. Slažem se s njim. Svakim danom cijene prehrambenih proizvoda rastu, a plaće i mirovine stagniraju, iako vodimo regionalnu politiku za stabilizaciju mira u regiji, za svaki slučaj sve više i više jačamo našu vojsku. Kako

Dvostruki reče: »razmišljamo o nabavi lovaca-bombardera«. Koliko ja znam takav tip zrakoplova ima i proizvodi SAD. Znači, osim od Rusa i Kineza, i od njih ćemo nabaviti oružje! Recimo o »demografskom oporavku« već odavno nijedne riječi, a demografi predviđaju katastrofalne rezultate nastupajućeg popisa stanovništva. Što nam vrijede najsuvremenije tvornice električnih automobila kada nećemo imati ljude koji će tamo raditi!

Kamo ide ovaj svijet?

Zbog rata između Rusije i Ukrajine zvaničnici Ujedinjenih naroda najavljuju veliku glad, naročito u afričkim zemljama, koje pogađa i suša. Nažalost, ona sve više i više pogađa i naš prostor. Klimatske promjene su evidentne i nitko ih više ne može osporavati. Evidentne su i temeljite promjene u europskim društvima: raspad tradicionalne porodice, sve više migranata koji se ne žele uklopiti u postojeći sustav, nego razvijaju svoja paralelna društva. Navodno u Njemačkoj broj njemačke i muslimanske djece se izjednačio među polaznicima osnovne škole. No, da ne lamentiram suviše mnogo, pogotovo ne o onim stvarima na koje ne mogu baš mnogo utjecati. Mogu se nadati da će se u dogledno vrijeme i Hrvatska i Slovenija priključiti Višegradskoj četvorki, put naše zemlje i ostalih iz regija je EU. Ali i prije toga se mogu pridružiti V 4, i oni su se udružili prije no što su ušli u EU. Ja bih želio da naš svijet ide u ovom smjeru!

Proces na tezgi

Nije rijedak slučaj da čovjeka još za života njegovi suvremenici proglase institucijom, najčešće uz epitete »hodajuća« ili »živa«. Takvo poštovanje uglavnom stiže nakon nečijih rezultata rada na području prirodnih ili društvenih znanosti, a koji su u praksi višestruko ispitani i potvrđeni. Nije, međutim, rijedak slučaj – kada to već neće suvremenici – da sam pojedinac sebe poistovjeti s institucijama, radeći nerijetko po vlastitom osjećaju, nahođenju ili interesu. Pogledate li okolo, vidjet ćete mnoštvo primjera: predsjednika koji Finskoj namjerava staviti veto na pristup NATO-u; premijera koji je svim silama protiv Bruxellesa, a upravo otuda procentualno izvlači najviše novca po glavi stanovnika države kojom (i dalje) gospodari; predsjednika koji se protiv »nacizma« bori tako što u tuđoj državi ruši gradove, ubija i raseljava što stigne...

Pogledate li malo bliže, tu oko sebe, vidjet ćete istu sliku: predsjednika koji radi posao upravo suprotan onome koji su predvidjele institucije, zakoni i sam Ustav. Predsjednik je taj koji dopušta prosvjednicima blokadu autoceste, on nalaže Skupštini kako se postaviti spram ugovora sklopljenih sa stranim investitorima, dijeli novce kome stigne kao da ih vadi iz vlastitog džepa... Posljednji takav primjer »oslušivanja bila građana« dogodio se prošloga tjedna kada je, nakon sastanka s prodavačima na tržnicama, odlučio poništiti prošlogodišnju odluku Ministarstva financija da »šverceri i kumice« od 1. svibnja imaju obvezu uz prodanu robu kupcu izdati i fiskalni račun. Recimo odmah: odluka predsjednika ispravna, logična i pravedna, što znači sve suprotno od najavljene Ministarstva financija.

Situacija s prodavačima na tržnici, ma koliko bila smještena u tragikomični kontekst, zapravo neodoljivo podsjeća na nogometnu utakmicu u kojoj sudac nije (bio) u mogućnosti procijeniti je li gol regularan ili je postignut iz zaleđa, odnosno je li bio penal ili nije, pa se traži pomoć VAR-a. Razlika je jedino u tomu što sudac na utakmici najčešće objektivno nije (bio) u mogućnosti procijeniti što se stvarno dogodilo dok su u slučaju prodavača na tržnicama i zaleđe i nepostojeći penal vidljivi iz aviona. Mudri(ji) predsjednik bi nakon toga možda mogao razmisliti i o kvaliteti rada samih institucija, odnosno o tome kako njezini djelatnici obavljaju posao za koji su masno plaćeni kada on – usred globalnih pitanja kojima se bavi – mora razmišljati i o takvim stvarima kao što su prodaja robe na tržnici.

Domaći mediji ovome su problemu i prije i poslije njegova rješavanja posvetili dosta prostora, pa se – kao i u mnogim drugim sličnim situacijama – poteglo i pitanje »a zašto mi, kada ne i oni?«. Drugim riječima, vispreni prodavači odmah su uočili da obvezom Ministarstva financija o uvođenju fiskalnih kasa nisu (bili) predviđeni i, recimo, taksisti ili pak odvjetnici (iako se ovima drugima ranije nešto slično pokušavalo nametnuti, pa su se na njihovu sreću s tim uspjeli izboriti). Tu bi na pamet mogla pasti i pomisao kako se fiskalni račun ne traži niti kod obreda krštenja ili vjenčanja u crkvi, recimo.

Iako neuspjela, najavljena mjera Ministarstva financija već je proizvela štetne posljedice koje prije svega osjećaju tzv. jedinice lokalne samouprave. Naime, kako smo nedav-

no pisali, oko polovine od 1.500 prodavača na subotičkom buvljaku otkazalo je zakup tezgi upravo zbog njihove »fiskalizacije«, čime je i gradska kasa već sada ostala bez značajnih prihoda. Neka od bitnijih pitanja nakon još jedne blamaže na relaciji institucije – predsjednik (institucije) svakako su tko će to nadoknaditi i hoće li za to netko snositi odgovornost? I, naravno, hoće li doći do izmjena, odnosno hoće li netko s »klupe« utračati u Ministarstvo financija na mjesto ministra i njemu podređenih djelatnika? Poučeni dosadašnjim iskustvima da nakon pada helikoptera i mrtvih pilota ministru obrane ni šapka ne spadne s glave ili pak da nakon nesreće kod naplatne rampe »Doljevac« nitko ne biva pomjeren s mjesta na koje se ukorijenio, ova epizoda na relaciji Ministarstvo financija – prodavači na tržnicama – predsjednik djeluje poput već zaboravljene igre *čovječe, ne ljuti se*. Peci mirno pljeskavice za prvomajski uranak, naplaćuj ih bez računa, udri brigu na veselje i ne talasaj. Za takvo što plaćena je armija djelatnika protiv *jozefa k.*, koja – uzgred rečeno – upravo to najbolje i radi.

Z. R.

Obrazovanje – svjedočanstvo

Izbor je na nama, roditeljima

»Kako djeca idu starija, svjesni smo i velike pomoći kod brojnih izvannastavnih aktivnosti i ekskurzija. Djeca se i prilikom tih i sličnih aktivnosti dodatno upoznaju sa svojim vršnjacima i grade sami sebe, ali rekao bih i budućnost naše zajednice«, kaže Josip Ivković Ivandekić

U proteklih dvadeset godina obrazovanja na hrvatskom jeziku brojni su razlozi zbog kojih su roditelji odlučili svoju djecu upisati u cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Nekima je bila bitna kvaliteta nastave, zajedništvo, jezik, blizina škole... Nerijetko je od presudnog značaja bila i učiteljica koja je preuzimala određenu generaciju učenika, kao i prijatelji s kojima će djeca ići u školu. Roditelji su imali priliku informirati se od odgojite-

odlučili prvo upisati u vrtić *Marija Petković – Sunčica*, a potom i u nastavu na hrvatskom jeziku.

»S obzirom na to da su djeca išla u vrtić koji radi po programu **Marije Montessori**, na hrvatskom jeziku uz katolički odgoj, nismo se puno razmišljali oko upisa u cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Nekako smo to smatrali sljedećim korakom. Ljudi s kojima smo u kontaktu i s kojima se družimo ili smo u nekim rodbinskim vezama su

imali već pozitivno iskustvo iz vrtića i to je pridonijelo odluci da i mi našu djecu upišemo u taj vrtić, iako imamo teritorijalno bliži objekt. Znali smo zbog čega to hoćemo«, priča tata Josip, a mama Mirjana se nadovezuje: »Djecu smo, prije svega u vrtić, a potom i u školu upisali upravo zbog kvalitete u radu i duhovnog sadržaja koji nam je važan u odgoju. Tamo smo zapravo imali sve ono što smo mislili da je potrebno za našu djecu. U vrtiću su djeca dobila temelje za cijeli život. Kada smo se odlučili da djeca idu u hrvatske odjele, nismo ni bili upoznati s puno drugih pogodnosti. Nismo znali ni za brojna putovanja, mora, ljetovanja... Tek kada smo krenuli u školu, vidjeli smo koliko su tu, uz kvalitetu, prisutne i brojne druge prednosti. Koliko je lijepo i dobro za njih kada oni odrastaju skupa u jednoj zdravoj sredini, gdje su djeca još od vrtića naučila dijeliti. Kada netko zaboravi užinu, uvijek se nađe netko tko će podijeliti ili pomoći u bilo kakvoj, njima bitnoj situaciji. Tu je zaista

prisutno zajedništvo koje su, rekla bih, ponijeli iz kuće i odgoja, ali i iz vrtića«.

Program Marije Montessori je po njihovom mišljenju itekako pridonio i razvio kod djece strpljivost i dijeljenje.

»Danas mogu reći da smo donijeli pravu odluku. S Petrom nam je sve bilo novo, prilagođavali smo se i snalazili kao i drugi roditelji. Ubrzo je krenuo i Filip u školu i tada nam je sve već bilo poznato, a sada s Antonijom mogu reći da uživamo«, kaže Mirjana.

Osjećaj pripadnosti

Osim škole, naši sugovornici imaju riječi hvale i za brojne izvannastavne aktivnosti.

lja, u školi, putem medija, Hrvatskog nacionalnog vijeća, raznih udruga, pojedinaca, ali i iz iskustva starijih generacija.

Kvaliteta i brojne pogodnosti

Obrazovno-odgojni proces na hrvatskom jeziku započeo je u vrtiću *Marija Petković – Sunčica* u Subotici godinu dana prije same nastave u školama, te su se neki roditelji za nastavu, odnosno program na hrvatskom odlučili još kod upisa u vrtić.

Tako su naši sugovornici, **Mirjana** (prehrambeni tehničar) i **Josip Ivković Ivandekić** (stolar) svoju djecu: **Petru**, **Filipa** i **Antoniju**, iako su imali puno bliži vrtić,

»Kako djeca idu starija, svjesni smo i velike pomoći kod brojnih izvannastavnih aktivnosti i ekskurzija. Djeca se i prilikom tih i sličnih aktivnosti dodatno upoznaju sa svojim vršnjacima i grade sami sebe, ali rekao bih i budućnost naše zajednice«, dodaje Josip i priča kako nisu imali nekih problema kada su se odlučili za cjelovitu nastavu.

Možda je sa strane bilo komentara, ali to su vrlo brzo prevladali. Također, kroz razgovor su istaknuli kako se za ovaj korak nisu odlučili zbog besplatnih udžbenika ili financijske pomoći koju dobivaju prvaci, ali da sva ta pomoć dobro dođe. Mirjana nam je kroz razgovor otkrila i

pitanje koje je nju kao roditelja mučilo, a to je kako će moći pomoći djetetu oko zadaće, kada ni sama ne zna hrvatski jezik? Danas, nakon šest godina otkako su u cjelovitoj nastavi, sama je sebi, a možda i drugima dala odgovor.

»Nije to baš onako kako smo mi mislili. Mislila sam da će djeca imati poteškoća, a da im neću znati pomoći, ali brzo sam shvatila da to nije tako. Oni kroz školovanje uče i usavršavaju hrvatski jezik, ali ipak živimo na ovim prostorima i njima je blizak i srpski jezik, koji redovito izučavaju, a u našoj obitelji se koristi najviše ikavica i mislim da se oni jako dobro snalaze i prilagode tome.«

Pitali smo ih i koji su po njima razlozi što se i nakon dva desetljeća roditelji premišljaju.

»Iskreno, ne znam ni što bih odgovorio na ovo pitanje, ali mislim da je trenutno u negativnom smislu puno pri-

donijela i podjela na bunjevački i hrvatski jezik. I ovako nas je malo, i onda se još dijelimo, a zapravo smo svi jedan narod. U našem društvu i okruženju ima i onih koji su upisali djecu u cjelovitu nastavu i onih koji nisu, ali mi smo donijeli tu odluku i smatramo je najboljim izborom za našu djecu. Nikad se nismo zbog toga osjećali odbačeni nego su ljudi prihvatili našu odluku«, priča Josip.

Mirjana je rekla kako misli da je to odluka koju donose roditelji, a ne djeca.

»Mislim da smo mi roditelji ti koji ih trebamo usmjeriti. Tu ne mislim samo na školu i nastavu nego i na druge aktivnosti. Na nama je da ih usmjerimo, da im uz odgoj i zdravu sredinu dopustimo da izrastaju u svoje ljude«, kaže i predlaže: »Neki ljudi možda nisu ni upoznati s kvalitetom nastave, s brojnim pogodnostima i zajedništvom. Možda je u budućnosti potrebno organizirati neke tribine ili razgovore za roditelje, gdje bi uz svjedočanstvo i druge potaknuli na promišljanje«.

Glas djece

Petra i Filip, a od jesenas i Antonija, su odlični učenici, te su tijekom ove školske godine i osvojili nagrade i priznanja. Petra, koja je učenica šestog razreda u OŠ *Matko Vuković*, u koju idu svi troje, je išla na recitiranje prvo na školsku, a potom i na općinsku razinu. Za nastavu na hrvatskom Petra je rekla:

»Ima nas 13 u razredu i uglavnom složan smo razred. Privikla sam se na nastavu na hrvatskom jeziku i to mi je sada sasvim normalno, ali također nastavnici znaju određene termine govorili i na hrvatskom i na srpskom jeziku, kako bi nam kasnije bilo lakše«.

Filip za svoj razred kaže:

»Ima nas 11 učenika, a imam osjećaj da kad bi bio brojniji razred da puno toga ne bismo stigli. Ovako svi sve stignemo, zato mislim da nas je sasvim dovoljno«.

Filip se ove školske godine može pohvaliti i sjajnim uspjehom.

»Išao sam na školsko natjecanje iz matematike, gdje sam dijelio treće i četvrto mjesto s prijateljem. Na općinskom natjecanju sam bio drugi, a na okružnom sam dobio pohvalu. Kada je u pitanju natjecanje *Klokan bez granica*, tu sam 43. u Srbiji (od 1.600 učenika) i dobio sam pohvalu. Na školskom natjecanju iz biologije sam dijelio prvo mjesto s prijateljicom, a na općinskom natjecanju sam bio prvi, a kako ću dalje proći to ću vidjeti u subotu, kada je okružno natjecanje«, priča nam Filip.

Antonija nam je rekla da je u školi jako dobro, da je naučila čitati i pisati, zbrajati, oduzimati... Kada je igra u pitanju, kaže kako se igra sa svima, pa i učenicima starijih razreda. Otkrila nam je još jednu »tajnu«: da je jako dobro biti najmlađi u obitelji, na što je Petra dodala:

»Pa da, ona nikad nije kriva«, ali uz smijeh složili smo se s Antonijom da taj privilegij treba i iskoristiti.

Uz sve nabrojeno, svi troje idu i na folklor u HKC *Bunjevačko kolo*, a uz to cijela obitelj je aktivna na brojnim događanjima unutar zajednice.

Ž. V.

Obnova enterijera crkve sv. Jurja u Petrovaradinu

Zahtjevan posao koji će potrajati

Radovi na obnovi enterijera crkve, koju je u kratkom roku izgradio isusovac Ivan Farkaš godine 1701., a posvećena je 1714., trajat će najmanje tri godine

strukciju nedostajućih dijelova drvenih kipova, rekonstrukciju drvene pozlate i slikarstva.

U nedavnoj izjavi za RTV, Martinović je spomenuo da će radovi na obnovi enterijera ove crkve trajati najmanje tri godine.

»Oni su predviđeni da traju na način da se svake godine radi po jedna etapa. Za ovu godinu osigurano je financiranje, a imamo obećanja da će se financiranje narednih etapa nastaviti i idućih godina. Zavod je spreman da sve predviđene etape uradi ukoliko se nađu potrebna sredstva«, dodaje Martinović.

Naš sugovornik je kazao i da Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture (čije je sjedište tik do crkve sv. Jurja s nekadašnjim isusovačkim samostanom) ranije nije izvodio konzervacijske radove na ovom objektu.

Povijesni značaj za Hrvate

Povijest ove crkve, danas glavnog i najvećeg sakralnog obilježja Petrovaradinske tvrđave, je iznimno burna i neraskidivo povezana s poviješću Hrvata i katolika općenito na području Srijema te današnje Srbije. Čim su se isusovci afimirali u Petrovaradinu (došli su u vojni garnizon 1693. iz Osijeka), počeli su graditi crkvu sv. Jurja. Crkvu je u kratkom roku izgradio isusovac **Ivan Farkaš** godine 1701., a posvećena je 1714. Sagrađena je u baroknom stilu, bez pretjerivanja i bogatog kićenja. Orijentirana je dužom osi u pravcu sjever-jug. Na fasadi se ističe uzor gradnje, isusovačka crkva Il Gesu u Rimu. Neposredno je povezana s nekadašnjim isusovačkim samostanom, gdje je od 1996. rezidencija srijemskog biskupa.

Glavne značajke unutrašnjosti crkve su monumentalni oltar, završen 1774. godine. Prvobitna slika sv. Jurja, autora **Felixa Ive Leichera**, zamijenjena je 1906. godine »bezvrijednom« slikom **Karla Nepomyckog** veličine 7x4 metra. Oltar krasi veliki relikvijari s ostacima tijela svetaca. S lijeve strane oltara su kipovi sv. Ignacija Loyolskoga

Konzervacijsko-restauracijski radovi u enterijeru petrovaradinske crkve sv. Jurja započeli su u ožujku i bit će izvođeni u tri etape tijekom više godina. Ovo se, kako je za naš tjednik rekao ravnatelj Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture **Saša Martinović**, odnosi na oltarske kompozicije i slike, skulpture i slike iz enterijera.

»Predviđena je i restauracija zidne dekoracije, ali se ona ne može staviti u precizan vremenski okvir budući da ovisi od prethodne građevinske konsolidacije svoda i zidova. Konzervacijsko-restauracijske radove u ovoj godini financira Pokrajinska vlada sa sedam milijuna dinara«, kazao je Martinović. Ravnatelj ove institucije, čiji stručnjaci izvode navedene radove, dodaje da radovi koji su u tijeku obuhvaćaju dezinfekciju (u svim drvenim elementima enterijera zapažena je crvotočina), konsolidaciju drvene oplata, skidanje naknadnih premaza i potamnjelih lakova, rekon-

i sv. Longina, a s desne isusovca sv. Franje Borgie i sv. Dimitrija Srijemskog. U sredini lijeve strane lađe nalazi se oltar sv. Križa s raspelom velike umjetničke vrijednosti, dok je nasuprot njega oltar Blažene djevice Marije s kipovima sv. Sebastijana i sv. Roka. Na ovom oltaru se tijekom zime čuva čuvena zavjetna slika Gospe Tekijske, s kojom je **Eugen Savojski** 5. kolovoza 1716. ušao u kapelicu na Tekijama da se zahvali Bogu i Bogorodici na velikoj pobjedi nad Osmanskim carstvom, čime je središnja Europa ušla u moderni kršćanski period. U prednjem lijevom dijelu lađe, prije početka svetišta, nalazi se oltar sv. Franje Ksaverskoga, a na suprotnom dijelu oltar sv. Petra. Ispod kora nalaze se oltari sv. Antuna Padovanskoga i sv. Franje Asiškoga. Crkvu krase i barokna propovjedaonica, u čijoj neposrednoj blizini je krstionica iz koje je 16. listopada 1801. kršten ban **Josip Jelačić**. U unutrašnjosti su i nadgrobne ploče osoba sahranjenih u građevini crkve, a među njima su pripadnici plemstva, vojno osoblje, biskupi, svećenici i dobrotvori crkve. Cijeli enterijer povezan je s nekada iznimno razvijenom praksom vjerskih obreda, životom bratovština i udruga, zbog čega je ova crkva bila dugo u središtu dugovnog krajolika ne samo Tvrdave već i cijelog Petrovaradina – vojnog i civilnog osoblja koje je onamo služilo i živjelo, a također i redovničkog života i crkvene hijerarhije. Od 1801. godine crkvom upravlja Đakovačko-srijemska ili Bosanska biskupija (danas Srijemska), a župa sv. Jurja je, napose nakon I. svjetskog rata, desetkovana i s vrlo malim brojem vjernika.

Turistički resurs

Monumentalno mjesto i gabariti crkve, u gotovo potpuno obnovljenom i blistavom okruženju ostalih zgrada na Tvrdavi i u Gradiću, izaziva vrlo veliki interes turista, napose jer se crkva nalazi pored glavnog stubišta koji pešaci koriste za uspon na gornje dijelove Tvrdave.

»Projekt obnove unutrašnjosti kandidiran je kao jedan od glavnih projekata obnove spomeničke baštine vezane za povijest Hrvata na području Grada Novog Sada, te ga financira Pokrajinska vlada. Zahvaljujući suradnji predstavnika hrvatske zajednice u Pokrajinskoj vladi, koje je delegirao DSHV, s pokrajinskim premijerom **Igorom Mirovićem**, taj je projekt započeo. Premda će biti dugotrajan, nadamo se da će, skupa sa skorim projektom obnove vanjskog dijela i građevine crkve u što je ulaganja najavio Grad Novi Sad, donijeti dobrobiti koje očekujemo za ovaj spomenik kulture, ovdašnje Hrvate i cijeli Grad Novi Sad«, kazao je za naš list zamjenik pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**.

O projektu obnove petrovaradinskog duhovnog i graditeljskog nasljeđa vezanog za hrvatsku zajednicu afirmativno se izjasnio i srijemski biskup koadjutor **Fabijan Svalina**.

M. Tucakov

Iz poljoprivrede u etno turizam

Zemljište oko Hrtkovaca oduvijek je bilo pogodno za uzgoj ratarskih kultura. Zbog kvalitete tla većina mještana u ovom selu bavi se poljoprivredom. Tako je i u obitelji **Jurković. Miroslav** u svom kućanstvu živi sa suprugom **Snežanom** i djecom **Andrijom** i **Teodorom**. Obrađuju 4,5 hektara zemlje na kojoj uzgajaju suncokret, pšenicu i kukuruz. No, Miroslav je nedavno kupio zemljište u blizini Save, u brdovitom kraju gdje su se nekada uzgajali blagorodni vinogradi. Želja mu je na tom području zasaditi vinovu lozu autohtonih sorti (novak crno i bijelo grožđe, *slankamenku*, *francuz* i *seduš*) i na svom posjedu izgraditi etno salaš. Želja i volja postoje, a već je napravio prve korake ka tome.

Teško vrijeme za mala gospodarstva

»Moja obitelj se oduvijek bavila poljoprivredom. Otac je nastavio raditi taj posao, a poslije i ja s obitelji. Međutim, došlo je teško vrijeme za mala poljoprivredna gospodarstva. Ulog za uzgoj sjetvenih kultura je veliki za površinu zemlje koju trenutno obrađujem, a otkupna cijena sjetvenih kultura je neizvjesna. Vlasnici manjih poljoprivrednih gospodarstava su trenutno na rubu opstanka, a trenutna situacija u svijetu nam ne nagovještava bolje vrijeme. Zato sam se odlučio posvetiti vinogradarstvu. Država daje poticaje za uzgoj vinove loze i proizvodnju vina, pa

»Ostvarenjem svoje ideje spojio bih lijepo i korisno i ostvario životnu želju. Također, očuvao bih vino proizvedeno od starih sorti kao i dio naše bogate tradicije i kulture. Imam ideju da u mom novom objektu organiziram različite radionice i događaje za djecu iz različitih dijelova Srijema i drugih mjesta diljem Vojvodine«, kaže Miroslav Jurković iz Hrtkovaca

mi to daje nadu da će taj posao biti isplativiji«, kaže Miroslav.

Uz poljoprivredu njegov djed **Marko** bavio se i vinogradarstvom.

»Možda je i ta činjenica bila presudna u mojoj odluci. U Hrtkovcima je prije Drugog svjetskog rata živjelo i njemačko stanovništvo koje je, na brdovitom kraju u našem selu koje se tada zvalo Švapski šor, gajilo prekrasne vinograde. Proizvodili su kvalitetno i lijepo vino od autohtonih starih sorti grožđa. Najviše su uzgajali sortu *sedeš*, koja je otpornija na mraz u odnosu na druge sorte. U tom dijelu atara sam i ja kupio zemljište gdje želim zasaditi vinovu lozu. Želja mi je sačuvati stare sorte grožđa, da ne nestanu s ovih prostora. Također bih želio taj prostor iskoristiti za etno turizam. Planiram na tom prostor izgraditi starinske građevine, urediti ih i ispuniti starinama prepoznatljivim za naše mjesto. Ulog jest veliki, ali mislim da ima smisla i da bih time ostvario svoj životni san i spojio lijepo i korisno i uspio privući turiste.«

Područje bogate povijesti

Zemlja koju je kupio za te namjene ima status naseljenog mjesta. Nedostaje struja, ali se nada da će se i to u dogledno vrijeme riješiti.

»U blizini je i arheološko nalazište od izuzetnog značaja Gomolava, koje pripada redu najpoznatijih nalazišta u Europi. Udaljeno je 18 kilometara od Rume i 70 kilometara od Beograda. Nalazi se nedaleko od Hrtkovaca na lijevoj obali Save. Sam lokalitet je višeslojno nalazište koje obuhvaća arheološke slojeve od kasnovinčanskog perioda preko eneolita i ranog brončanog do željeznog doba, zbog čega ga arheolozi popularno nazivaju Tortom od civilizacija. Istraživanja lokaliteta su započeta 1904. godine, a sustavni radovi na Gomolavi su započeli 1954. godine i još uvijek s prekidima traju. Mislim da bi zbog

blizine ovog važnog arheološkog nalazišta i moja zamisao uspjela. Ostvarenjem svoje zamisli bio bih u prilici turistima koji često dolaze posjetiti ovaj lokalitet osigurati primjereno mjesto za odmor i degustaciju vina. Također mislim da bi etno turizam bio isplativiji od trenutnog kojim se bavim. Svjestan sam da će početak biti težak, ali neću odustati od svoje namjere. Vjerujem da ću uz puno truda i rada i uz poticaje i podršku države i drugih relevantnih institucija, u toj svojoj nakani i uspjeti.»

Posla ima puno. Ono što slijedi je rušenje starog voćnjaka, priprema zemljišta, sadnja vinove loze, obnova postojećeg objekta, uređenje okoliša.

»Imam ideju da u mom novom objektu organiziram različite radionice i događaje za djecu iz različitih dijelova Srijema i drugih gradova diljem Vojvodine. Mislim da bi

to bio dobar način da ih povežemo i ponudimo im različite sadržaje za edukaciju i upoznavanje njihove tradicije i kulture.«

Miroslav uz posao koji radi svira tamburu. Već godina ima svoj tamburaški sastav *Srce Srijema* za koji će, kako kaže, posla biti i u novom turističkom objektu. Također, Jurković je jedan od inicijatora osnutka hrvatskog kulturnog društva mještana s područja tri sela: Hrtkovača, Nikinaca i Platičeva. Prvi koraci su već poduzeti.

Projekt je spreman za uređenje prostora za etno turizam. Na zemljištu postoji objekt veličine 30 četvornih metara koji bi nakon uređenja mogao primiti 20-ak ljudi. Stare sorte vinove loze su nabavljene. Slijedi sadnja, a uskoro i izgradnja podruma za vino.

S. D.

Temeljem članka 48. Zakona o radu (*Službeni glasnik RS*, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – odluka US, 113/2017 i 95/2018 – autentično tumačenje), članka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – ispravka 6/2020, 47/2021 i 78/2021), članka 17 Zakona o bibliotečko-informacionoj djelatnosti (*Službeni glasnik RS*, br. 52/2011 i 78/2021), članka 11 Odluke o osnivanju ustanove Градска библиотека Суботица – Szabadkai Városi Könyvtár - Gradske knjižnice Subotica (*Službeni list Grada Subotice*, br. 53/12 – pročišćeni tekst), članka 23 Statuta Градске библиотеке Суботица - Szabadkai Városi Könyvtár - Gradske knjižnice Subotica i Odluke Upravnog odbora Градске библиотеке Суботица - Szabadkai Városi Könyvtár - Gradske knjižnice Subotica (V. sjednica od 4. 5. 2022. godine), Upravni odbor ustanove Градска библиотека Суботица - Szabadkai Városi Könyvtár - Gradska knjižnica raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA IMENOVANJE RAVNATELJA ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ СУБОТИЦА SZABADKAI VÁROSI KÖNYVTÁR GRADSKЕ KNJIŽNICE SUBOTICA

Na natječaj za ravnatelja ustanove Градска библиотека Суботица – Szabadkai Városi Könyvtár – Gradska knjižnica Subotica, može se javiti kandidat koji ispunjava sljedeće opće uvjete propisane zakonom i posebne uvjete:

- da ima visoku stručnu spremu – VII. stupanj stručne spremlje (Filozofski, Filološki ili Pravni fakultet);
- da ima najmanje pet godina radnog iskustva u kulturi;
- da ima položen stručni ispit iz knjižničarstva;
- da je istaknuti stručnjak i poznavatelj kulture;
- znanje srpskog, mađarskog i hrvatskog jezika;
- da ima državljanstvo Republike Srbije;
- da nije pod istragom i nije osuđivan pravomoćnom sudskom odlukom za kaznena djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja.

Uz prijavu kandidat treba podnijeti dokaze o ispunjavanju uvjeta natječaja i to:

- presliku osobne iskaznice ili izvadak očitane osobne iskaznice;
- presliku izvatka iz Matice rođenih;

– presliku uvjerenja o državljanstvu Republike Srbije (ne starije od šest mjeseci);

– ovjerenju presliku diplome o završenoj stručnoj spremi;

– dokaz o radnom iskustvu – ovjerenju presliku radne knjižice i/ili potvrdu poslodavca o potrebnom radnom stažu;

– svoju radno-profesionalnu biografiju;

– ovjereni dokaz o položenom stručnom ispitu iz knjižničarstva;

– uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (izdano od strane Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata);

– uvjerenje da nije osuđivan pravomoćnom sudskom odlukom (izdano od strane MUP RS – prema prebivalištu kandidata);

– program rada i razvoja Ustanove za mandatni period kao sastavni dio natječajne dokumentacije.

Rok za podnošenje prijave je 8 dana od dana objavljivanja Javno natječaja. Javni natječaj se objavi:

1. na oglasnoj ploči Ustanove,
2. na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje,
3. u dnevnim novinama *Politika*,
4. u dnevnim novinama *Magyar Szó*,
5. u listu *Hrvatska riječ* i
6. *Subotičke novine*.

Prijave slati na adresu: Градска библиотека Суботица - Szabadkai Városi Könyvtár - Gradska knjižnica Subotica, Cara Dušana broj 2, 24000 Subotica, s naznakom »Javni natječaj za ravnatelja – NE OTVARATI«.

Upravni odbor postupa s prijavama na Javni natječaj sukladno zakonu kojim se uređuje upravni postupak.

Kontakt osoba:

Zoltán Berkes, predsjednik Upravnog odbora ustanove Градска библиотека Суботица - Szabadkai Városi Könyvtár - Gradska knjižnica Subotica, tel: 069 1122177 i Igor Petković, tajnik ustanove Градска библиотека Суботица - Szabadkai Városi Könyvtár - Gradska knjižnica Subotica, tel: 064 2463426 i 024 530-0115.

U Subotici, 4. 5. 2022. godine

Predsjednik Upravnog odbora, Zoltán Berkes, odvjetnik

REPUBLIKA SRBIJA

**NACIONALNA SLUŽBA
ZA ZAPOSŁJAVANJE**

GRAD SUBOTICA

Na temelju članka 43 stavak 1 točka 4 Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 – dr. zakon, 113/17 i 49/21), članka 30 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 32/13), Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, br. 30/21) i čl. 42 i 129 Pravilnika o kriterijima, načinu i drugim pitanjima od značaja za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja („Sl. glasnik RS“, br. 102/15, 5/17 i 9/18), Lokalnog planskog dokumenta u području zapošljavanja Grada Subotice za 2022. godinu i Sporazuma o uređenju međusobnih prava i obveza u realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja- sufinanciranje za 2022. godinu broj 2108-101-4/2022 od 05. travnja 2022. godine, dana 06. svibnja 2022. godine

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE

GRAD SUBOTICA

**Raspisuju
JAVNI POZIV**

NEZAPOSLENIMA ZA DODJELU SUBVENCIJE ZA SAMOZAPOSŁJAVANJE U 2022. GODINI

I. OSNOVNE INFORMACIJE

Subvencija za samozapošljavanje (u daljnjem tekstu: subvencija) namijenjena je nezaposlenima koji se vode na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica-Grad Subotica (u daljnjem tekstu: Nacionalna služba) i imaju završenu obuku za razvitak poduzetništva.

Subvencija se dodjeljuje u jednokratnom iznosu od **300.000,00 dinara**, odnosno **330.000,00 dinara za nezaposlene osobe s invaliditetom**, radi osnivanja trgovine, zadruga ili drugog oblika poduzetništva, kao i osnivanja gospodarskog društva, ukoliko osnivač u njemu zasniva radni odnos.

Nezaposleni koji ostvari pravo na subvenciju u obvezi je obavljati registriranu djelatnost na području Grada Subotice i temeljem toga izmirivati doprinose za obvezno socijalno osiguranje najmanje **12 mjeseci**, počevši od dana otpočinjanja obavljanja djelatnosti.

Pravo na subvenciju može se ostvariti i udruživanjem više nezaposlenih, osnivanjem gospodarskog društva radi samozapošljavanja. Ukoliko se više nezaposlenih udruži, sukladno zakonu, svaka osoba ponaosob podnosi zahtjev za samozapošljavanje i ostvarivanje prava na subvenciju od 300.000,00 dinara, odnosno 330.000,00 dinara u slučaju kada su podnositelji zahtjeva osobe s invaliditetom.

Prije uključivanja u mjeru Nacionalna služba provjerava ispunjenosti zakonskih i uvjeta ovog javnog poziva za nezaposlenu osobu.

Sredstva dodijeljena temeljem subvencije su de minimis državna pomoć.

II. UVJETI ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA

Pravo na dodjelu subvencije za samozapošljavanje nezaposlena osoba **može ostvariti pod uvjetom** da je:

- prijavljena na evidenciju nezaposlenih Nacionalne službe Podružnica Subotica- Grad Subotica,
- završila obuku za razvitak poduzetništva po planu i programu obuke u organizaciji Nacionalne službe ili druge odgovarajuće organizacije,
- ispunila ranije obveze i izmirila sva dugovanja prema Nacionalnoj službi i Gradu Subotica
- u dozvoljenom okviru namijenjenog iznosa za de minimis državnu pomoć u tekućoj fiskalnoj godini i prethodne dvije fiskalne godine, sukladno propisima za dodjelu državne pomoći.

Pravo na subvenciju za samozapošljavanje nezaposlena osoba **ne može** ostvariti:

- za obavljanje djelatnosti koja se ne financiraju, prema popisu djelatnosti koji je sastavni dio javnog poziva;
- za obavljanje poslova/djelatnosti za koje je rješenjem o invalidnosti ili rješenjem o procjeni radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja utvrđeno da osoba s invaliditetom ne može obavljati;
- za osnivanje udruga i
- ako je već koristilo subvenciju za samozapošljavanje koja je dijelom ili u cijelosti financirana sredstvima Nacionalne službe.

Tijekom trajanja Javnog poziva nezaposlena osoba može samo jednom podnijeti zahtjev za dodjelu subvencije za samozapošljavanje.

III. PODNOŠENJE ZAHTJEVA**Dokumentacija za podnošenje zahtjeva:**

- popunjen zahtjev s biznis planom na propisanom obrascu Nacionalne službe,
- dokaz o završenoj obuci, ukoliko nije završena u organizaciji Nacionalne službe i
- dokaz o vlasništvu poslovnog prostora, ukoliko podnositelj zahtjeva raspolaže istim.

Datumi na priloženim dokazima, koji su definirani zahtjevom s biznis planom, moraju biti najkasnije s danom podnošenja zahtjeva s biznis planom.

U slučaju kada je podnositelj zahtjeva osoba s invaliditetom, potrebno je dostaviti i rješenje o invalidnosti ili procjeni radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja.

Nacionalna služba zadržava pravo tražiti i druge dokaze relevantne za odlučivanje o zahtjevu podnositelja.

Način podnošenja zahtjeva

Zahtjev s biznis planom i dokumentacijom podnosi se nadležnoj organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, neposredno, putem pošte ili elektroničkim putem, na propisanom obrascu koji se može dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica ili preuzeti sa web stranice Nacionalne službe za zapošljavanje www.nsz.gov.rs i s web stranice Grada Subotice www.subotica.rs

IV. DONOŠENJE ODLUKE

Odluka o odobravanju subvencije za samozapošljavanje donosi se na temelju rang-liste, a nakon provjere ispunjenosti uvjeta Javnog poziva i priložene dokumentacije i bodovanja podnesenog zahtjeva s biznis planom, najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Iznimno, zahtjevi koji ispunjavaju uvjete Javnog poziva, a prema kojima nije pozitivno odlučeno u navedenom roku, mogu biti ponovno uzeti u razmatranje ukoliko se za to steknu uvjeti.

Nezaposlena osoba može registrirati i početi obavljanje registrirane djelatnosti počevši od narednog dana od dana podnošenja zahtjeva, a najkasnije do datuma potpisivanja ugovora. Registracija i početak obavljanja registrirane djelatnosti nakon podnesenog zahtjeva, a prije donesene odluke o dodjeli subvencije, ne stvara obvezu na strani Nacionalne službe i Grada Subotice da će subvencija biti odobrena.

Odluku o odobravanju subvencije za samozapošljavanje donosi direktor Nacionalne službe Podružnica Subotica po ovlasti direktora Nacionalne službe ili drugi zaposleni kojeg ovlasti direktor Nacionalne službe na temelju rang liste, a nakon pribavljenog mišljenja Lokalnog vijeća za zapošljavanje.

POPIS BODOVA – SUBVENCIJA ZA SAMOZAPOŠLJAVANJE			
Kriteriji			Broj bodova
1. Planirana vrsta djelatnosti	Proizvodnja, proizvodno zanatstvo, zdravstvene i intelektualne usluge		15
	Uslužno zanatstvo, ostale uslužne djelatnosti i građevinarstvo		8
	Hoteli, restorani i ostale ugostiteljske usluge		6
	Ostalo		0
2. Kategorija osoba	Kategorije teže zapošljivih osoba**		do 30
	Ostale osobe		0
3. Potrebni resursi za početak obavljanja vlastitog posla	Poslovni prostor	Poslovni prostor u vlasništvu Nije potreban poslovni prostor za obavljanje djelatnosti***	10
		Poslovni prostor u zakupu	0
MAKSIMALAN BROJ BODOVA			55

Kriterij „Kategorije teže zapošljivih osoba“ utvrđuje se na temelju Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, broj 30/21). Pripadnost kategoriji teže zapošljivih osoba utvrđuje se na temelju podataka iz evidencije Nacionalne službe i dostavljenih dokaza. **Prigodom bodovanja kategorija teže zapošljivih osoba dodjeljuju se za svaku kategoriju 2 boda, odnosno 5 bodova za prioritete kategorije, a to su: mladi do 30 godina starosti, viškovi zaposlenih, Romi, osobe s invaliditetom i žene. ***Poslovni prostor se boduje na temelju dostavljenih dokaza o vlasništvu poslovnog prostora. Djelatnosti za koje nije potreban poslovni prostor su definirane Pravilnikom o određivanju djelatnosti za čije obavljanje nije potreban poseban prostor („Sl. glasnik RS“, broj 9/96).

Ukoliko se u cilju obavljanja djelatnosti podnositelji zahtjeva udružuju radi osnivanja gospodarskog društva, prigodom donošenja Odluke o odobravanju subvencije uzima se prosječan broj bodova zahtjeva sa biznis planom svih osoba koje se udružuju. Ukoliko postoji veći broj zahtjeva s istim brojem bodova, odlučivat će se po redoslijedu podnošenja zahtjeva. Popis odobrenih subvencija objavljuje se na oglasnoj ploči nadležne podružnice.

V. SKLAPANJE UGOVORA

Direktor Nacionalne službe Podružnice Subotica po ovlasti direktora Nacionalne službe, gradonačelnik Grada Subotice i podnositelja zahtjeva u roku od 45 dana od dana donošenja odluke sklapaju ugovor kojim se uređuju međusobna prava i obveze i na temelju kojeg se vrši isplata sredstava. Iznimno, ukoliko od datuma donošenja odluke do kraja kalendarske godine ima manje od 45 dana, ugovor se sklapa do kraja kalendarske godine.

Dokumentacija za sklapanje ugovora:

- preslik rješenja nadležnog tijela o upisu u registar, ukoliko nije registriran u APR-u,
- preslik potvrde o izvršenoj registraciji kod Porezne uprave (obrazac REG),
- preslik kartona deponiranih potpisa kod poslovne banke,
- preslik / očitana osobna iskaznica podnositelja zahtjeva,
- sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza,
- preslik / očitana osobna iskaznica jamca i
- drugi dokazi ovisno o statusu jamca.

Nezaposlena osoba u obvezi je registrirati djelatnost sukladno podnesenom zahtjevu s biznis planom. Ugovor se zaključuje nakon izvršene provjere ispravnosti dostavljene dokumentacije za zaključivanje ugovora.

Sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza

Prigodom sklapanja ugovora osoba je dužna kao sredstvo osiguranja ispunjenja ugovornih obveza dostaviti dvije istovjetne bjanko trasirane mjenice korisnika sredstava s dva jamca i mjeničnom ovlasti.

Jamac može biti svaka poslovno sposobna fizička osoba koja je u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, fizička osoba koja samostalno obavlja svoju djelatnost (poduzetnik), odnosno osoba koja samostalno obavlja djelatnost sukladno posebnom zakonu (primjerice: odvjetnik, javni bilježnik, javni izvršitelj i sl.), umirovljenik.

VI. OBVEZE IZ UGOVORA

Korisnik subvencije dužan je:

- djelatnost za koju mu je odobrena subvencija sukladno podnesenom zahtjevu s biznis planom obavljati kao osnovnu, na području grada Subotice i temeljem toga izmirivati doprinose za obvezno socijalno osiguranje najmanje 12 mjeseci, počevši od dana početka obavljanja djelatnosti, s mogućnosti privremenog prekida djelatnosti od najviše 12 mjeseci prema rješenju APR-a ili drugog nadležnog tijela,
- omogućiti Nacionalnoj službi praćenje realizacije ugovornih obveza i uvida u obavljanje djelatnosti,
- dostaviti Nacionalnoj službi dokaze o realizaciji ugovornih obveza i
- obavijestiti Nacionalnu službu o svim promjenama koje su važne za realizaciju ugovora, u roku od 8 dana od dana nastanka promjene.

U slučaju neispunjenja ili djelomičnog ispunjenja obveza iz ugovora, korisnik subvencije u obvezi je vratiti cijeli ili proporcionalni iznos isplaćenih sredstava uvećan za zakonsku zateznu kamatu od dana prijenosa sredstava.

VII. ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Svi osobni podaci koji budu dostavljeni Nacionalnoj službi bit će obrađivani isključivo u svrhu sudjelovanja u Javnom pozivu, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

Pristup osobnim podacima imat će samo ovlaštene osobe Nacionalne službe koje su u obvezi čuvanja povjerljivosti osobnih podataka i neće ih otkrivati trećoj strani, osim ako je to nužno u svrhu kontrole postupka provedbe Javnog poziva ili revizije.

Nacionalna služba čuvat će osobne podatke u zakonom predviđenom roku, uz primjenu odgovarajućih tehničkih, organizacijskih i kadrovskih mjera.

Osobe čiji se podaci obrađuju imaju pravo na pristup, ispravak i brisanje svojih podataka, pravo na ograničenje obrade svojih podataka, pravo na prigovor i pravo na pritužbu Povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu osobnih podataka.

VII. OSTALE INFORMACIJE

Informacije o mjeri, djelatnostima koje ne mogu biti subvencionirane, mogu se dobiti u svakoj organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, putem telefona: 024/644-626, na sajtu Nacionalne službe www.nsz.gov.rs ili na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs

Javni poziv je otvoren od dana objave u sredstvima javnog informiranja, do utroška raspoloživih sredstava, a najkasnije do 31.08.2022. godine.

Budanović posvećen za biskupa, zapostavljenost učitelja Hrvata

30. travnja 1927. – *Hrvatske novine* donose životopis **Ljudevita Budanovića**. Tu piše između ostaloga: »Lakoćom i u Kalači stekao maturu kao klerik sa prvim odlikovanjem. Bio je najozbiljniji kandidat za rimski univerzitet, ali je priječilo njegovo porijeklo. Na kalačkom

iz Siktinske kapele iz Rima. Sutradan, 1. svibnja, papski nuncij **Pellegrinetti** svečanom ceremonijom posvetio novog biskupa. Služba Božja je trajala od 9 do 12 sati. Poslije podne je održan banket u hotelu *Srpski kralj* za 200 osoba.

PRESVIJETLI I PREČASNI GOSPODIN LAJČO BUDANOVIĆ BISKUP.

Rodila se je 27. rujna 1873 u Bačinsku. Za svećenika zaređen u Kalači 24. lipnja 1907. Roditelji su mu pokoj. Albe Budanović iz najprije poznatije barmenščak kooč u Bačinsku, a majka Diula kćer Djene Dulčića, jednog od najučenijih barmenščak studenata u Bačinsku.

vele krađo vrijeme, za tim pak od 12. siječnja 1929. župnik kod sv. Terezije u Subotici. Tu ga nadje 10. veljače 1923. imenovanje sv. Oca Pape za administratora bačke biskupije. U ovoj ogromnoj biskupiji nije bilo nikakve ustanove. Lajčo Budanović je, svojim pronosnim duhom utemeljio, sve ustanove za upravljanje te velike biskupije i duhovno pokliču, rek bi, iz ništa stvorio sve potrebno. Sa kakom svećenika vrši administraciju biskupije, osnovao je crkvene općine za osiguravanje crkvi, pobrinuo se za svećenički pomladak porazdijelio je glomazne župe u vikarije, za intenzivniju duhovnu podvorbu vjernika. Stajao je budno na braniku katoličke crkve i savladao sve teškoće, koje su se, kao gore dizale na putu njegova organizator-noga rada. Danas stoji biskupija bačka sredjena, povratana i nakičena, kao zaručnica koja čeka svoga zaručnika.

Providnost Božja se je pokazala, da ona ne čeka dugo. 28. veljače

bogoslovskom fakultetu tako se je istakao, da je uvaženi prof. dr. **Zgama** rekao o primiciji mu 'Ovakom odličnom učeniku moram otići na mladu misu'.«

1. svibnja 1927. – *Vreme* piše da je 30. travnja u Subotici brzim vlakom iz Beograda stigao papin nuncij **Ermenegildo Pellegrinetti**, koji će posvetiti administratora Bačke apostolske administrature **Ljudevita Budanovića** za biskupa. Pelinigitija su na kolodvoru dočekali subotički veliki župan i gradonačelnik **Karlo Stipić** i svećenstvo. U ime svećenstva gosta je pozdravio **Blaško Rajić** na latinskom jeziku, a zatim Stipić u ime grada. Pellegrinetti je odgovorio najprije latinski, a onda hrvatski. Uslijedila je duga automobilska povorka od kolodvora do crkve sv. Terezije. Na vratima crkve sv. Terezije Pellegrinetti je dočekao biskup Budanović, koji je odslužio *Te Deum*. Zatim je u biskupskoj palači održan banket.

2. svibnja 1927. – *Vreme* piše da je 30. travnja navečer u Gradskom kazalištu održan koncert s programom

3. svibnja 1919. – *Hrvatski dnevnik* piše da je na dan smrti hrvatskih mučenika **Zrinskoga** i **Frankopana** 2. svibnja održana u Subotici komemoracija s biranim programom. Gradsko kazalište je bilo prepuno. Od hrvatskih mjesnih prvaka prisustvovali su **Ljudevit Budanović**, **Blaško Rajić** i **Josip Vuković Đido**. Komemoraciju je otvorio **Marko Horvacki**, predsjednik društva *Matija Gubec*. **Marija Skenderović** i **Matija Jankač** (HPD Neven) otpjevali su duet iz opere *Zrinski*. Hrvatski kazališni dobrovoljci (sekcija Hrvatske kulturne zajednice) izveli su kazališni komad *Na Ozlju gradu*. Ovo je bio njihov prvi nastup. Na koncu je HPD Neven otpjevalo *Pojmo pjesmu*.

4. svibnja 1939. – *Hrvatski dnevnik* piše o školskim prilikama u Subotici i zapostavljenosti učitelja katolika, a samim time i Hrvata: »U pučkim školama ima 8.442 učenika, od toga 7.230 katoličke vjeroispovjesti. Učitelja ima 164, od kojih svega 75 katolika. Ništa bolje stanje nije ni na srednjim školama. Tako na primjer u muškoj gimnaziji, koja broji 1.271 učenika, 579 njih pripada katoličkoj vjери. Od 53 nastavnika svega su petorica katolici. U muškoj građanskoj školi ima 640 učenika, od kojih 490 katolika. Nastavnika imade 22. Među njima svega šestorica katolika.«

5. svibnja 1927. – *Neven* piše da će se **Andrija Mazić** (sudionik događaja iz 1918.), šef Matičarskog ureda u Subotici, vjenčati 7. svibnja u crkvi sv. Terezije s **Jelicom Gabrić**.

6. svibnja 1926. – *Subotički glasnik* piše da je 2. svibnja održana u Subotici skupština mjesne organizacije Hrvatske seljačke stranke. Za predsjednika je izabran **Toma Matković**, za potpredsjednika **Karolj Kulundžić**, za prvog tajnika **Stjepan Doljanin**, za drugog tajnika **Đuka Mamužić** i za blagajnika **Grga Vojnić**.

6. svibnja 1934. – *Naše slovo* (tadašnji prorežimski subotički tjednik) piše kako je preporoditelj bačkih Hrvata **Ivan Antunović** »pokušao i da reformiše bunjevački jezik u korist ijekavštine i književnog jedinstva sa Hrvatima«.

Croartov radni dan u kelebijijskoj župi

SUBOTICA – HLU *Croart* iz Subotice održala je svoj drugi »radni dan« u 2022. godini u kelebijijskoj župi Razlaz svetih apostola. Dio je to njihova programa suradnje sa župama Subotičke biskupije. Na jednodnevnom likov-

nom okupljanju sudjelovalo je 12 članova *Croarta* i dvoje gostiju slikara. Domaćin je bio župnik vlč. **Csaba Paskó**. Župnik je slikare upoznao s poviješću crkve. Kao i uvijek, za izraženo gostoprimstvo dio nastalih radova *Croart* je poklonio župi.

Dvije izvedbe Č'a Grgine huncutarije

SUBOTICA – Predstava *Č'a Grgina huncutarija* Dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice bit će prikazana večeras (petak, 6. svibnja) u Domu Mjesne zajednice u Maloj Bosni, s početkom u 19,30 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara.

Ista predstava bit će igrana i u nedjelju, 8. svibnja, na sceni *Jadran* Narodnog kazališta u Subotici. Početak je u 19,30 sati.

Preprekovo proljeće u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Preprek* i ove godine organizira manifestaciju *Preprekovo proljeće*, koja će biti održana u subotu, 7. svibnja, u Malom amfiteatru SPENS-a u Novom Sadu, s početkom u 19 sati. Ovom prigodom bit će predstavljen zbornik *Preprekovo proljeće 2022.* kao i uručene nagrade najuspješnijim sudionicima istoimena pjesničkoga natječaja. Prvu nagradu dobila je pjesma *Pogledaj dom svoj anđele* **Dragice Križanac**, drugu nagradu *Otok Nade* **Vukašinić**, a treću *Čerlene jaboke* **Ljerke Radović**.

Uskršnji koncert u Somboru

SOMBOR – U somborskoj crkvi Presvetoga trojstva, sutra (subota, 7. svibnja) će biti priređen Uskršnji koncert. Nastupaju: **Andrej Kukuruzar** (violina) i **Gábor Drobina** (orgulje). Na programu su djela **Albinonija**, **Bacha**, varijacije na uskršnje melodije... Početak je u 19 sati.

Fenomen dječjih opera Franje Štefanovića

NOVI SAD – Predstavljanje publikacije *Fenomen dječjih opera Franje Štefanovića*, koja se bavi autentičnim kulturnim fenomenom opere za djecu u povijesti Petrovaradina i Novog Sada, bit će održana u nedjelju, 8. svibnja, u 18 sati, u Kulturnoj stanici *Egység* u Novom Sadu, u okviru programskog luka *Budućnost Europe* programa *Europska prijestolnica kulture*. U okviru predstavljanja bit će izvedena i Štefanovićeve opera *Šumska kraljica*, koju izvode sama djeca. Povod za izvođenje ove opere je činjenica da se u 2022. godini obilježava točno stotinu godina od njezine prve publikacije. Operu režira **Robert Raponja**, sveučilišni profesor, redatelj i dramski pedagog iz Osijeka. Izvođenju će prethoditi i dvije radionice na temu ekološke održivosti i očuvanja okoliša, a bit će organiziran i razgovor nakon izvođenja. Pretpremijera opere je u subotu, 7. svibnja, u 19 sati. Glavni organizator događaja je Zaklada *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* iz Petrovaradina.

M. T.

Skupna izložba članova Croarta

SUBOTICA – U ponedjeljak, 9. svibnja, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici bit će otvorena izložba slika članova *Croarta*. Otvorenje je u 18 sati. Bit će prikazana djela iz fundusa *Croarta* nastala u proteklih 11 godina rada. Ista postavka moći će se vidjeti i u sklopu manifestacije *Noć muzeja* koja se u Subotici održava 14. svibnja.

Izložba *Lica Bačke* Augustina Juriga u Baču

Svaka fotografija – priča za sebe

Nakon više mjesta u Bačkoj te susjednoj Mađarskoj, izložba fotografija *Lica Bačke* poznatog subotičkog fotografa **Augustina Juriga** priređena je i u Baču, u predvorju Narodne biblioteke *Vuk Karadžić*. Izložbu čini četrdesetak portreta nastalih u proteklih nekoliko desetljeća diljem Bačke. Fotografije su crno-bijele i u kolor tehnici.

Bačke poveznice

Publiku i goste na otvorenju pozdravila je zamjenica predsjednika Općine Bač **Marina Balaban**, izrazivši zadovoljstvo što je njihovo mjesto ugostilo »ovako lijepe fotografije«, od kojih, kako je citirajući Jurigu dodala, »svaka priča neku svoju priču«.

Govoreći o izložbi, autor Augustin Juriga je kazao kako fotografije govore same za sebe.

»Govore i što sam mislio kad sam ih slikao, što se događalo, jako su bitni momenti«, dodao je on.

Također, pojasnio je i kako je nastala fotografija koja krase naslovnicu kataloga bačke izložbe. Na fotografiji je 80-godišnji mještанин **Antun Azaševac** zvani **Šerif** koji drži staru fotografiju Bačke tvrđave.

»Prošle godine sam bio u Baču, da vidim ovaj prostor. Tada su me **Stanka** i **Pišta Čoban** vodili po mjestu i odveli do Bačke ulice kod gospodina Antuna. I kroz priču, on mi kaže da ima staru fotografiju Bača iz vremena dok je još bilo vode u Mostongi. Osjetio sam da je to moment kada trebam napraviti ovu fotografiju. Ima jedan detalj, fotografija je crno-bijela,

a ima fleku koja je u boji«, ispričao je Juriga.

Juriga se dotaknuo i svojih veza s Bačom.

»U Baču sam bio još davno, s danas pokojnim povjesničarom umjetnosti **Belom Durancijem**. Tada tvrđava još nije bila restaurirana. Onda se moglo popeti; popeo sam se te s platforme gledao u krug, što je bio snažan dojam, i tada sam počeo promatrati fotografiju na neki drugi način«, prisjetio se Juriga.

Lica – odraz duše

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata inicirao je izložbu *Lica Bačke* koja je prikazana u brojnim mjestima spomenute regije. Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** je govoreći o Juriginim radovima kazao kako je Bačka »neka vrsta okvira naših života«, a da su lica odraz duše, kao i ono što nas čini vizualno najautentičnijim.

»Lica u Bačkoj su lica sa snažnim biljezima i tragovima života; ima tu usamljenosti, nostalgije, posebice kod starijih, njihovi pogledi odzvanjaju tugama, izborani su brigama, ali ima i onoga što je dobro u životu, ima tu i radosti i nade. Majstorski izdvojen trenutak na Juriginim fotografijama govori nam puno i o tim licima i o ambijentima u kojima su fotografirana. Gledajući se u lica učimo, pamtimo ono što nam ona kazuju. Ove fotografije su odrazi sudbina, kao primjera ili opomena za nas gledatelje«, kazao je Žigmanov.

D. B. P.

Predstavljena nova monografija o slikaru i pedagogu Bogomilu Karlavarisu

Renesansna osoba naše suvremene kulture

»Ova knjiga kompleksno govori o profilu Karlavarisa, kao jedne od renesansnih osoba naše suvremene kulture, ne samo stoga što je on imao interesiranja baviti se različitim aspektima, već i stoga što je imao ogromno renesansno znanje«, rekla je Irina Subotić

U Galeriji Matice srpske u Novom Sadu 28. travnja predstavljena je monografija *Bogomil Karlavaris – slikar, naučnik i pedagog*. O monografiji o ovom iznimno plodnom Perležaninu hrvatsko-talijansko-njemačkog podrijetla, a koju je likovno uredio njegov sin **Ivan**, dizajner fotografije na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, govorili su, iz svojih aspekata stručnjaci u područjima u kojima je on, u likovnoj kulturi, pedagoškoj znanosti i obrazovanju, ostavio veliki trag.

Velike horizontale

»Ova knjiga kompleksno govori o profilu **Karlavarisa**, kao jedne od renesansnih osoba naše suvremene kulture, ne samo stoga što je on imao interesiranja baviti se različitim aspektima, prije svega u rasponu između likovne pedagogike i samog slikarstva, već i stoga što je imao ogromno renesansno znanje i što ga je uplitao u ono što je radio i što je bio«, rekla je na početku predstavljanja prof. emerita **Irina Subotić**, povjesničarka umjetnosti, koja je u knjizi obradila slikarski aspekt Karlavarisova stvaralaštva.

»Počela sam karijeru u Muzeju suvremene umjetnosti kao kustosica pedagoginja, i među prvim osobama koje sam susretala bio je upravo **Bogomil**, koji je organizirao susrete s likovnim pedagozima i s djecom, te nas učio kako da pristupimo djeci i kako da ih obogatimo. Bio je zaljubljenik u velike horizontale. Jedna je horizontala Panonskog mora, te ogromne bogate ravnice s više ili manje usplahirene boje, te samo s ponekim okomitim strukturama. S druge strane, tu je Jadransko more i njegov Kvarner, koje je on posljednjih godina života, kada je boravio u Kastvu, slikao u većim ili manjim kompozicijama. Tu je plavu boju neba iznad ravnice pretočio u plavetnilo mora, gdje je također vidljiv dodir sa svijetom bez završetka«, kazala je ona.

Van društvenih dogmi

Subotić je navela da je Karlavaris potekao iz nove generacije slikara koja se od pedesetih godina XX. stoljeća slobodno kretala u novim sferama interesiranja koje nisu bile obilježene dogmatskim pristupom u kome su se, primjerice, crkveni tornjevi smatrali zabranjenim temama.

»Kada je taj strogi pristup socrealizma pedesetih godina splasnuo, kada je cjelokupna politika Jugoslavije bila okrenuta ne samo ka Zapadu nego i ka slobodama koje je trebalo osvojiti, kada su sami umjetnici osvajali prostore slobode vidjevši da se može biti više svoj, samostalan, osoban, Karlavaris se brzo pronašao u svojoj ravnici, u svojem vojvođanskom krajoliku s pogledom prema širinama, k visokom nebu i ravnici koja se ne završava. Njegovo slikarstvo se povremeno mijenjalo, nekada je postajalo narativnije, s pojedinim ljudima i događajima, ali je uvijek na prvom mjestu bila vojvođanska priroda koju je osjećao i volio. Nitko mu ne može oduzeti samosvojnost – rijetko je tko od naših slikara uspio sačuvati je tijekom svojeg umjetničkog rada«, zaključila je prof. Subotić.

Povjesničar umjetnosti i ravnatelj Muzeja Grada Rijeke mr. **Ervin Dubrović** kazao je kako je prezime Karlavaris po podrijetlu furlansko te dodao da je Bogomil bio pravi Vojvođanin.

»On je rođen, odgojen, usisao je te boje, mirise i duh i u Primorje je dolazio kao Vojvođanin. U svojim slikama pokazao je sposobnost ka sintezi, sposobnost da racionalizira svijet, ali da ipak ne prijeđe u apstrakciju. Njegove slike u dobrom dijelu opusa ne doživljam kao vojvođanske, odnosno panonske, nego primarno one koje korespondiraju sa slikarskim trendovima XX. stoljeća koje uspijeva proživjeti svojim instinktom. Čini se da mu nije važan samo taj vedri duh sela nego i melankolični prizvuk prostora između sela i grada i umjetnička interpretacija istoga. Žalimo što se svjesno odrekao primarnih slikarskih elemenata likovne vještine. Naime, a to se vidi u kasnijim etapama njegova rada, njegov slikarski rad je obilježen teorijskim pristupom, pedagoškim radom, metodikom koja je ukrotila njegovu prirodnu sposobnost i vještine«, kazao je Dubrović.

Likovna pedagogija

O doprinosu Bogomila Karlavarisa likovnoj metodici govorila je profesorica metodike dr. **Sanja Filipović**.

»Ključna u njegovom pedagoškom radu je 1960. godina, kada objavljuje novu koncepciju likovnog obrazovanja, koja pak donosi potpuno novu percepciju uloge nastavnika u školi i pristupa djetetu, te osobito njegovanju dječjeg stvaralaštva. Kod akademskog pristupa, usmjerenog na poučavanje i stjecanje vještina, on je kao jedan od ključnih ciljeva postavio emancipaciju ličnosti. Uspio je ideje koje je i sam prakticirao u stvaranju implementirati u pedagogiju koju je razvijao. Njegova metodika je imala fokus na individualne potrebe i potporu individualnom razvoju, čime je donio promjene u konzervativnu školu likovne pedagogije, a tu su i aspekti razvoja kritičkog mišljenja, prelaska s forme na kontekst. Identificirao je i faze likovnog razvitka djece. Posebno je istjecao interdisciplinarnost – povezivanja likovne umjetnosti sa svim ostalim aspektima života, rada i fenomenima koji nas okružuju, pa je nastava s formativne uloge transfera znanja prešla na istraživački pristup, kritičko promišljanje i kreativnu produkciju. Njegova znanstvena produkcija

veoma je bogata i obuhvaćala je različite teme koje utječu na razvoj obrazovnog sustava, te reperkusije koje on ima i na pojedinca i na društvo«, zaključila je Filipović.

Ivan Karlavaris, urednik knjige, približio je život i iskustvo obiteljskoga okružja svojega oca. Bogomil Karlavaris (1924. – 2010.) je rođen u Perlezu. Otac **Ivan** mu je podrijetlom iz Kastva, a majka **Eva** banatska Njemica. Završio je Učiteljsku školu u Vršcu, Višu pedagošku u Novom Sadu, te Akademiju likovnih umjetnosti u Beogradu. U Greifswaldu je doktorirao likovnu pedagogiju. Bio je predavač na Višoj pedagoškoj školi u Novom Sadu, a poslije osnutka Akademije umjetnosti 1974. godine prelazi na njezin likovni odsjek. Počevši od 1980. angažiran je i

kao profesor metodike likovnoga odgoja na Pedagoškom fakultetu u Rijeci. Mimo rada na području likovne umjetnosti, kojoj je shodno svojoj vokaciji bio prirodno usmjeren, paralelno se posvetio i pedagoškom radu. Potpisuje se kao autor brojnih teorijskih knjiga i udžbenika, sudjeluje u nekoliko istraživačkih projekata. Karlavaris je osnivač Društva likovnih pedagoga Vojvodine, a također i Centra za likovni odgoj djece i mladeži Vojvodine koji je s golemim uspjehom vodio od 1954. do 1980. godine. Iza njega je ostalo više od šezdeset samostalnih izložbi u zemlji i svijetu, a izlagao je i na brojnim grupnim postavkama. Dobitnik je nagrada 25. maj, Oktobarske nagrade Novog Sada, Iskre kulture, priznanja Zaslužni likovni pedagog Jugoslavije. Primio je 1993. godine i američko priznanje Edwin Ziegfeld koje se dobiva za zasluge u odgoju putem umjetnosti. Njegovo ime nosi nagrada koja se u Srbiji dodjeljuje pedagogima za posebne rezultate i doprinos u području likovnog odgoja i obrazovanja djece i mladeži. O njegovom radu već su, prije najnovije, objavljene dvije monografije.

M. Tucakov

Obnova kapele Srpne Gospe kod Čonoplje

Kapela Srpne Gospe (Pohoda Blažene Djevice Marije), koja se nalazi između Čonoplje i Lemeša, a pripada čonopljskoj župi Svih svetih, predmet je građevinske obnove.

»U tijeku je sanacija vanjskog dijela kapele, zidova i tornjeva, te uređivanja prostora oko kapele kako bi onda bila spremna prihvatiti hodočasnike i ostala dostojan spomenik naše i vjere naših predaka«, kazao nam je čonopljski župnik vlč. **László Hajdú**.

Obnova se financira sredstvima Vlade Mađarske. Po navodima mons. **Stjepana Beretića**, kapelu na mjestu čonopljske Vodice podigli su vjernici katolici Čonoplje 1893. godine, točno na pola puta između ovoga sela i Lemeša. Kapela ima dva tornji-

Duhovna obnova

Krizma – početak ili kraj?

Duhovna obnova za učenike sedmih i osmih razreda osnovne škole održana je 2. i 3. svibnja u Totovom Selu u organizaciji Subotičkog oratorija. Po riječima animatorice **Ivane Vukov** ovoga puta sudionici, njih 47, došli su iz raznih župa Subotice i okolice. Predavanje na temu »Krizma – početak ili kraj?« održao je vlč. **Dragan Muharem** koji je istaknuo i objasnio sam sakrament – polaganje ruku, pomazanje uljem, te ono najbitnije – si-

lazak Duha Svetoga. Nakon misnog slavlja, u večernjim satima organizirano je klanjanje pred Presvetim, a animirali su ga članovi Molitvene zajednice *Proroci*. Drugoga dana, o svom obraćenju, te o duhovnom rastu u vjeri posvjedočio je član zajednice *Proroci* **Čedomir Lišić**, dok je misno slavlje predvodio vlč. **Daniel Katačić**.

Osim spomenutoga, mladi su imali rad u skupinama, igre, druženje, a zabavan je bio i sam odlazak i povratak budući da su do Totovog Sela išli vlakom.

Ž. V.

ća. Kameni križ pred kapelom o svojem je trošku podigao **Marko**

Astaloš sa svojom suprugom **Marijom**, rođ. **Mironicki**. Kapelu na Vodici je, nakon što je 1947. godine bila devastirana od skupine protuvjerski nastrojenih osoba (sa svim križevima u selu i okolici), 1957. godine dao obnoviti župnik **Franz Raible**, te se od tada tamo svake godine 2. srpnja slavi proštenje s misama na hrvatskom i mađarskom jeziku i s velikim brojem hodočasnika te procesijom iz sela. Osim ovog dana, na ovom hodočasničkom mjestu slave se mise još tri puta godišnje.

Predviđeni radovi trebali bi biti dovršeni do 2. srpnja ove godine, odnosno do blagdana Pohoda Blažene Djevice Marije Elizabeti.

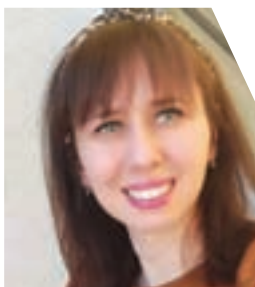
M. T.

In memoriam

U žalosti, ali u nadi uskrsnuća, javljamo da je voljeni tata, svekar, tast, dida, pradida i brat Geza Horvacki (1938. – 2022.) preminuo 30. travnja u 84. godini.

Neka mu je hvala, ostat će nam u vječnom sjećanju!
ćerka Natalija Dulić i sin Ivan s obiteljima

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Pavlov navještaj

Isus je očekivani Mesija, a uskrsnućem je potvrdio svoj identitet. Tko u njega vjeruje, ima život vječni. Apostoli su to znali, ali trebali su to prenijeti i drugima, da i drugi povjeruju. Djela apostolska svjedoče o navještaju Kristovih učenika, zbog kojega su trpjeli progone, no nisu se dali pokolebati. Najveći misionar među Kristovim sljedbenicima bio je sv. Pavao. On nije jedan od dvanaestorice nego je čak u početku bio njihov gorljivi progonitelj. No, Isus ga je želio među svojim učenicima, zato ga je na čudesan način pozvao. Tako Pavao od gorljivog progonitelja postaje gorljivi navjestitelj Radosne vijesti, o čemu nam svjedoče Djela apostolska.

Hrabri navjestitelj

Pavao naviješta Evanđelje po različitim gradovima. Njegova gorljivost u naviještanju, koja izlazi iz njegove čvrste vjere i snažnoga dojma susreta s Kristom, u kojemu se ta vjera i rodila, privlači mnoštvo. Mnoštvo nije samo privučeno u želji da čuje ono što on govori nego Duh Sveti po Pavlu oduševljava ljude za Krista, koji na njegove riječi doživljavaju obraćenje. I kao što je Pavao u susretu s Kristom snažno zaželio postati jedan od njegovih – kršćanin, isto proživljavaju oni koji sada slušaju navještaj. Židovi negoduju, jer odbacuju Krista. Iako su mnogi među njima prihvatili Isusa kao Mesiju, glavari i starješine ustraju u njegovom odbacivanju. Zato i navjestitelje Radosne vijesti gledaju kao neprijatelje koje treba ušutkati. Međutim, Pavao se ne da ušutkati, jer je poslan od Gospodina širiti kršćanstvo. On se ne libi prozvati Židove da su oni ti koji su trebali prvi čuti navještaj i povjerovati, ali jer to ne žele, on naviješta poganima. A Židovi su bili izuzetno osjetljivi na pogane. Smatrali su se od njih boljim, jer su izabrali Božji narod. Svaka usporedba

s poganima za njih je bila neprimjerena i izazivala je ljutnju. Pavao je to znao, jer je i sam bio Židov, ali se nije ustezao takvu usporedbu izgovoriti, iako će za to morati snositi posljedice. Kao opravdanje za prigovor svoje narodu citira Gospodinove riječi: »Postavih te za svjetlost poganima, da budeš na spasenje do na kraj zemlje« (Dj 13,47). Onima tvrdog srca, zatvorenog za prihvaćanje Božjega Sina, ove se riječi nisu svidjele, te su prognali Pavla i njegovog suputnika Barnabu. Ipak, djelovanje Radosne vijesti nisu mogli zaustaviti. Iako je Pavao napustio njihov kraj, oni koji su povjerovali, slavili su Riječ Božju i svojim svjedočanstvom širili je dalje.

Učimo od prvih kršćana

Čitajući o Pavlovim putovanjima i njegovom gorljivom navještaju, divimo se smjelosti i hrabrosti koju je posjedovao. Divimo se i onome što je govorio. To je sve djelo Duha Svetoga, ali i plod Pavlove želje da s Duhom surađuje i bude uistinu Kristovo oruđe za širenje Evanđelja. Nama se događaji iz prvih kršćanskih vremena čine kao nešto nestvarno i gotovo magično. No, tu nema ničeg nestvarnog. Sve se tako zaista događalo, a bilo je čudesno jer su svi bili otvoreni djelovanju Duha Svetoga i željeli su živjeti s Kristom i dati svoj doprinos širenju Evanđelja. Najveći ideal bio je umrijeti za Krista, te se nisu bojali progona i mučeništva. To sve govori o njihovoj snažnoj vjeri i ljubavi prema Kristu. Zato se, unatoč progonima i svim opasnostima, kršćanstvo u prvim vremenima širilo munjevitom brzinom. Apostoli i prvi kršćani nisu svjedočili samo riječju nego je cijeli njihov život bio svjedočanstvo za Gospodina. Stoga nemojmo čitati o događajima iz tih vremena kao da su legende, oni su pouke za naša vremena.

Ljubav s. Eleonore Merković prema bunjevačkoj nošnji

»Nek se slavi Bog u našem narodnom elementu!«

»Naš svit, kad je vidio šta radim, krenili su mi davat. Od jedne žene sam dobila cili njezin štafir. Gotovu nošnju sam i kupila, a i pozajmljivala od naše čeljadi. Za Dužijancu sam znala imat čitavu rpu robe za obući nji 10-12. Tražila sam i zvala dicu, aktivirala i i oblačila. To je ogroman poso, al meni to nije bilo teško – nek se slavi Bog u našem narodnom elementu! Meni je to bio način da i aktiviram da krenu u crkvu«

Časnu sestru **Eleonoru Merković**, odgovornu i zaslužnu za brojna hodačašća mladih u Taizé, poznatu i po svom misionarskom radu, mnogi Sublicani i mještani okolnih naselja znaju i po njejoj ljubavi prema bunjevačkoj nošnji, koju desetljećima sakuplja,

šije, posuđuje i u nju oblači mlade i djecu – sudionike proslava velikih kršćanskih blagdana te najvećih manifestacija bunjevačkih Hrvata.

Mnogo bi se moglo pisati o njenom životu i radu, no ovaj put to će biti upravo i ispljučivo o njenom angažmanu na polju očuvanja tradicijske baštine.

Sjećanja iz djetinjstva

Ljubav s. Eleonore Merković prema ženskoj bunjevačkoj nošnji potječe od djetinjstva. Nosile su je njena mama, njene tete, najstarija sestra, kao i ona sama do odlaska u samostan.

»One su sve imale raspoređeno – ono što se nosilo svaki dan (radno ruvo), a što se nosilo na svece, nediljom, velikim blagdanima, to je sve bilo izdvojeno. Od mami sestra koje nisu bile udavane i koje su pomagale svojoj sestri oko njeni devetoro dice naučila sam kako se oblači nošnja, a jedna teta mi je pomogla sašiti moju prvu svilu. Kazla mi je koja triba da je dužina, širina, jel

jako je važna širina suknje. Ako je uža od one kako triba, onda izgleda ko bure, ne mož se namistiti lipo. Ko dite sam i crtala nošnju, uvijek su mi bebe bile u sefirima na plaše i bile su povezane Bunjevkice. Toliko sam je volila da kad nije bilo štirke na salašu, onda sam sama rendala krumpir, cidila i pravila štirku da mi pucketa štirkanu, jel od krumpirske štirke posebno pucketa», pojašnjava s. Eleonora.

Nošnju je i sama nosila do svoje 18. godine i uvijek je s nestrpljenjem čekala prigode za njeno oblačenje. S nama je podijelila još po koje sjećanje o tradicijskom ruhu:

»Bila su paorska odila i narodna nošnja, kad su išli prusluk i košulja. Paorska odila su se nosila za svaki dan i nediljom u crkvu, a ovo što zovemo narodna nošnja, to se oblačilo za posebne zgode – kad je *Dužijanca*, kaka berbanska zabava, za balove. Narodna nošnja je imala svilenu suknju, pregaču, prusluk i šlinganu košulju. Paorsko odilo je bilo od različiti fini materijala – sukna, brokata, žoržeta, svile. Šling je posljednji ušao u modu, tako da, kad sam ja bila dite i mlada, nismo išli u šlingu nego u svilama«.

Sakupljanje nošnje i oblačenje

Budući da odlaskom u samostan nije više bilo mogućnosti za oblačenje nošnje, s. Eleonora ju je počela sakupljati, potom šiti od materijala koje je kupovala tijekom svog rada ili hodočašća diljem svijeta, a potom i posuđivati, odnosno u nju oblačiti prvenstveno mlade i djecu, koju je upravo na ovaj način aktivirala i motivirala na odlazak u crkvu.

»Kad sam postala časna i vratila se u Suboticu, prvi put 1971., želila sam ja obući koga, da bude lipo obučen i za to sam brokat svilu donela iz Italije. Od nje smo sašili suknju i pregaču, sašili smo i majkinu košulju i prvi put se tu pokazala nova narodna nošnja. Osim svile, iz Italije sam donela i bili sefir i drugi stvari što nema ode, ono što su kod nas zvali granadin, što su šili dicama bile pregačice. Ti materijali u Italiji su bili jako skupi i nisam uvijek za nji imala novaca, a pokadgod su se sažalili trgovci pa su mi davali restlove od koji sam onda šila dičja ruva. Materijale sam donosila i iz Amerike, Španije (po jednu tegetnu, zelenu i lilavu svilu), a tokom moji pohoda Taizéu u Francuskoj, u povratku smo uvijek obalazili gradove i onda sam trgovala. Kad smo bili u Milanu, uspili smo otići do Coma koji je bio proizvođač svile, a rasturivač i tkanje je bilo u Lionu. Prvo sam pozajmljivala svilu i šling od čeljadi, a posli sve oštirkano i upeglano vraćala. Znala sam napamet ko šta ima. Naš svit, kad je vidio šta radim, krenili su mi davat. Od jedne žene sam dobila cili njezin štafir. Gotovu nošnju sam i kupila, a i pozajmljivala od naše čeljadi. Za *Dužijancu* sam znala imat čitavu rpu robe za obući nji 10-12. Tražila sam i zvala dicu, aktivirala i i oblačila. To je ogroman poso, al meni to nije bilo teško – nek se slavi Bog u našem narodnom elementu! Meni je to bio način da i aktiviram da krenu u crkvu«, ističe s. Eleonora.

I tako, od 1983. godine, započinje njen intenzivni rad na oblačenju sudionika brojnih ovdašnjih manifestacija.

»Uvik je tribalo koga obući – nađi, uredi. Snaš **Eržika Miljački** mi je puno pozajmljivala; ona je imala svega jel se puno bavila skupljanjem starina. Kad god je tribalo, kad god je ko zatražio, ja sam se angažirala. To je bilo za razne prigode – za Oce, Materce, znači kad su naši blagdani u zimno dobo, ko i za prela. U litno dobo, to je za Dove – kraljice, i za sve seoske ko i za glavnu *Dužijancu*. Bila sam u Organizacijskom odboru *Dužijance* i jedared mi katedralni župnik **Stjepan Beretić** kaže: 'Sad Vama pridajem da birate bandaša i bandašicu'. Privatila sam i od onda je (1991.) *Dužijanca* počela uzimati krunu s oltara u Kerskoj crkvi. Bila sam sa svom dicom i mladima u kontaktu. Ja odem komegod kući i pitam oće i ić za *Dužijancu* i kad kažu da oće, krenemo tražit nošnju. Skoro sve bandašice sam oblačila u Đurđinu«, kaže ona, dodajući kako će se i ove godine »postarati« za šivenje i oblačenje u šling đurđinske bandašice **Regine Dulić**.

Časnu sestru Eleonoru Merković pitali smo i s kojim komadima nošnje sada raspolaže.

»Imam četiri kompletna šlinga, jedan šlingani igrač i dva midera. Koristim svilene midere jel, po meni, lipči je svileni mider na biloj košulji neg bili. Imam dvi na struk svile, jednu iz Amerike i jednu iz Španije. Imam radnu nošnju, što je imitacija piketa s maveskim pregačama. Sukneni pregača imam više, 16 šlingani košulja, imam za osam 'kraljica' kompletno obući midere sašivene sa zlatom i, za onu koja i vodi, imam bili sefir, koji je od moje mame. Imam i maminu rađenu paju, roza boje. Imam i po dvi dičje svile i šlinga kompletna. Sve što imam je ženska nošnja. Nudili su mi i mušku, al nisam je imala di držat«, odgovara ona, dodajući kako joj je najdraži komad nošnje koju posjeduje majkin keceljac, star oko 120 godina, s hrvatskim tropletom, po čemu se, kako ističe, vidi da su i naši preci bili svjesni kome pripadaju.

Na pitanje postoje li neka pravila kod održavanja nošnje, ona odgovara:

»Šling vridi samo ako je ispeglan, a peglanje zavisi od štirkanja. Mora bit ravnomerno uštirkano, ne smi bit grumenčava štirka, mora bit žitka. Onda se to lipo navlaži, ostavi da odstoji bar jednu noć i kad prinoći, onda se pegla. Ako dobro uštirkaš, peglanje 'leti iz ruku'. Održavanje nošnje je dosta zahtívno. Triba to oprat, znat uštirkat, ispeglat, dotirat, a za nošenje su posebno zahtívne svile. Taj ko obuće svilu, ne mož sist, mora stât«.

Njena poruka mladima i djeci, kada je oblačenje/nošenje nošnje u pitanju, glasi:

»Ko dite i mlada volila sam nošnju, to mi se sviđalo, a sad ko odrasla svaćam ulogu narodne nošnje – ona određuje izvanski kome pripadaš. Naši stari se nisu stidili, znali su kome pripadaju. Tribamo čuvat svoje i ono što je bilo lipo kod našeg naroda, imali smo lipe nošnje i žene su nam uvijek bile jako uredne. Poručujem mladima da poštuju sebe i svoje korene i da privaćaju novine u oblačenju koje su dostojanstvene. Makar za svećane prilike i blagdane da se obuku u nošnju i pokažu ko su i kome pripadaju«.

I. Petrekanić Sić

Novi pogled na Palić

vinu voznih karata do perona naspram postaje stizat će se pothodnikom, odnosno prolazom ispod pruge. Pothodnik će ujedno biti prometnica koja će za pješake spajati dva dijela naselja, s jedne i s druge strane željezničke postaje.

S prvim danima travnja stigla je još jedna novina koja Palićane nije ostavila ravnodušnim: uklonjena je bokternica, (mala) zgrada koja je služila za signalne uređaje, a nalazila se na mjestu ukrštanja pruge i Horgošskog puta, na ulazu u centar Palića. Odjednom se promijenio pogled

Za Palićane, a i ljubitelje ovog naselja kraj jezera, rekonstrukcija pruge Segedin – Subotica donijela je mnogo uzbuđenja, promjena, pa i strepnji. Završava se adaptacija željezničke postaje, izgrađene 1887. godine, što je vrijedan posao, ali se unutrašnjost stare zgrade još nije našla pred očima javnosti. Na novi pružni nasip položeni su kolosijeci pred očima uzbuđenih promatrača – povijesni trenuci kakvi se rijetko viđaju. S novom prugom, koja još nije u upotrebi, stigla su i neka nova pravila postupanja na stajalištima uz prugu, a stare navike će morati u zaborav. Naime, Palićani su desetljećima pješice i biciklima prelazili kolosijeke, spajajući tom stazom naselje s jedne i s druge strane pruge, što je uz pozornost bilo moguće, jer je pruga bila u nivou pješačkih staza. Kada vlakovi pođu, takav prijelaz više neće biti moguć, radi sigurnosti mještana.

Budući da šetnja preko kolosijeka više neće biti moguća, postavljena su dva perona za dva pravca (jedan ka Subotici, drugi ka Segedinu). Od stanične zgrade i šaltera za kupu-

na prilazu Paliću! Palićani su nostalgично prelistali stare foto-albume i objavili prizore koji su nestali uklaњanjem ovog objekta. Gornja fotografija je jedna od objavljenih na društvenim mrežama (autorica je **Vero-na Vujinović**). Pojedini komentatori smatrali su kako je ovaj objekt trebalo sačuvati, kao povijesni eksponat »stare željeznice«. Ali, na tom mjestu postavljene su nove pješačke staze i signalizacija, a stari objekt ostao je na fotografijama.

Lizabetina TORBICA

Vake torbice ko n'ove slike su se tkale na stativa skoro u svake kuće u Sontе sve do konca pedeseti godina dvadesetoga vika. 'snova (osnova) jim je bila od konaca konoplje, a pučica (potka) od vune. Ko što vidimo grumt ove torbice je zelen, a na njemu su ružice. Grumtovi su bili svakaki farbi, a na njima su uvik ružice veće, jel manje i ope u razni fela. Ovce su držali skoro svi, pa su od vune pravili zagrću, obuću, čilime i torbice. Baš taku torbicu (oko 30x30 cm) su dica nosila u škulu, stariji na posov sa ranom za cili dan, a nosila se i u dućan i u crkvu. Za posvećane prilike su bile manje. Nediljom posli podne ka' se krene u goste, u nji se metalo kolača spečenoga prija podne, za milošće. Divojke su nosile torbice otprilike veličine 25x25 cm. Sve veličine torbica što sam tude navela mogle su bit koji centi više, jel manje. Curice su nosile sasvim male torbičice (15x15 cm), a u gosti su dobijale najčešće jajce, jel kaku lipu jabuku, krušku, jel gunju. Mali muški u goste nisu nosili torbičice, neg' su dobilo milošće metalu u džep, a nevolja jajce, ritko da je izdržalo do sladoledara, jel dodoma.

Torbicu sa slike je 1955. g. ponela njezina vlasnica **Elizabeta Dedeić** (r. 1935. **Šimić**, Žalimova) svršita učenica 'emijske-tehničke škole, u Zagreb. Putovala je sa njezinim čovekom studentom. Od Sontе do Zagreba su putovali vozom Beograd-Zagreb, a onda su sa železničke stacije unišli u tramvaj. Za vrime vožnje jim je prišla jedna starija žena i upitala: – Curo, otkud si ti? – Ja sam iz Bačke. – odgovorila je Elizabeta. – Ta, vidim ja da si ti iz Bačke, al' iz kojega si mista? – nastavila je nepoznata šokačkim divanom čistima, pravima, sonćanckima naglascima. – Ja sam iz Sontе – odgovorila je upitana. – Pa, i ja sam iz Sontе! Poznala sam ti po naše lipe torbice. – Divan se razvezo i za pet min. su jedni o' drugima saznali ko je ko i šta je šta. – Pa, dico, ku' ćete vi sad? Imate li di bit? – upitala je »Zagrepečanka« – eto, možete bit kod nas na kvartilju, dok se ne snajdete.

Mladi su se jako oradovali, jel eto u dalekomu svitu su našli svojega. Žena se zvala **Stana** i bila je Srdina. Stana je oma ponudila špajz za sobicu, jel više nije imala. Ona je sa čovekom **Stipom**, tkačom štukatura od trske, imala samo jednu sobu i malu kujnu i špajz.

Danas se Elizabeta sića da je njeva sobica-špajz bila toliko široka koliki je bijo i krevet. Smije se i sića teški, prvi dana u Zagrebu. Koristili su zajedničke šifonere sa stanodavcima ko i njevu kujnu. »Kad čeljad nije bisna, ni kuća nije tisna.« Par je u tomu stanu osto šest miseci. Tražili su stan, al' u to vrime niko nije tijo izdat stan braćnima parovima, neg' samo samcima. Živili su priko puta okretnice tramvaja (više je nema tu), zadnja stacija Dubrava, a Elizabete je ispalo baš dobro. Kad se zaposlila, do radnoga mista je putovala tramvajom.

Sa poslim je bilo lakše od potrage za stanom. Već prvo jutro je ošla u tvornicu kafe *Frank*. Rekli su da može dojt kroz petnajst dana. Lize je to bilo jako dugo. Itno je morala radit da obadvoj mogu opstat. Trideset studentski bonova koje je njezin čovek dobijo za misec dana, su dili u menzze izmeđ sebe. Zaputila se u *Badel* nadajuć se poslu, jel je to njezina struka. U *Badelu* se pravilo više vrsti ligera (od koji su se najviše tražili »kruškovac« i »čokoladni liger«), konjak i šljivovica. Sekretar je tude jako lipo primijo: – Kakve zahtjeve imate? Stan? Dodatak za kiseline? Ili što drugo? – Mene interesira samo posao. – rekla je 'Lizabeta. Odgovor je bijo: – Sutra liječničko uvjerenje, a prekosutra na posao.

Zaposlila se Šokica iz Sontе u *Badelu*. Svaki dan je nosila ovu torbicu na posov za svagdanje potrebe, a kad je uspila zaradit za tašnu kaku su nosile Zagrepečanke, torbica je našla misto u šifoneru. Nakon nikoga vrimenta Elizabetin vinčani je završijo fakultet i posto inženjer agronomije, pa se i on zaposlijo.

Ubrzo je *Badel* otvorijo novi pogon u Sesvetama. Proizvodilo se sirće i sirovi špiritus, a njoje je bijo ponudit stan i radno misto u laboratorije. U to vrime u Zagrebu je samo jedna soba izdana u kiriju na misec koštala 350 dinara, a stan od 40 kvadrati koji je mladi par dobijo u najam je košto 700 din na misec. Mladi su radili, zarađivali i život je postajo bolji. Još su prominjili nekoliko radni mista, pa su se zbog male kćeri vratili u Sontu na Veliki salaš. Duže vrime je njezin čovek bijo upravnik PIK-a. U to vrime školovani ljudi je bilo malo i uskoro su mogli izbirat radna mista. Radni vik su odradili većincki u Novomu Sadu di Elizabeta još i danas živi. Ka' se oće potsitit na mladost otvori šifoner sa stvarima iz prošlosti, pa je tako 'vi dana našla i ovu torbicu.

P. S. Puno toga Elizabetu potsića na davne dane. Tako je prija 20 godina ispid katedrale Ime Marijino u Novomu Sadu trefila iznenada njezinu šeficu laboratorije iz Sesveta, ing. M. Š. Nije ni čudo, jel život spaja i razdvaja.

Ruža Silađev

Užarena lopta

– Budući da ga gledamo kroz atmosferu, vidimo ga kao zaslepljujuće bijelo.

– Sunčevom zraku treba osam minuta kako bi došao do Zemlje, a razdaljina je gotovo 150 milijuna kilometara!

Ideja o obilježavanju Svjetskog dana Sunca potekla je od američkog predsjednika **Jimmyja Cartera**, a obilježavanje potiče i NASA. Svjetski dan Sunca obilježava se počevši od 1978. godine, a glavni cilj je raditi na daljem razumijevanju interakcije između Sunca i Zemlje.

Za naše dobro raspoloženje tijekom toplijeg vremena (proljeća i ljeta) zaduženo je upravo Sunce. Tako tvrde znanstvenici koji kažu da se izlaganjem sunčevoj svje-

Svjetski dan Sunca, zvijezde kojoj dugujemo život, obilježili smo 3. svibnja. Budući da je bio odmor od škole, možda se ovog datuma niste niti sjetili, ali to ne znači da se naknadno ne možete informirati.

Svi znamo da je Sunce zvijezda koja se nalazi u centru Sunčevog sustava, i da bez sunčeve topline i svjetlosti život na Zemlji ne bi bio moguć. No, obično se naše znanje tu i završava. Stoga, evo nekoliko zanimljivosti o Suncu:

– Promjer Sunca je oko 1.392.000 km, što je za 109 puta više od Zemlje.

– Temperatura jezgre Sunca iznosi 15 milijuna stupnjeva Celzijevih.

– Sunce se oko centra Galaksije kreće brzinom od 250 kilometara u sekundi.

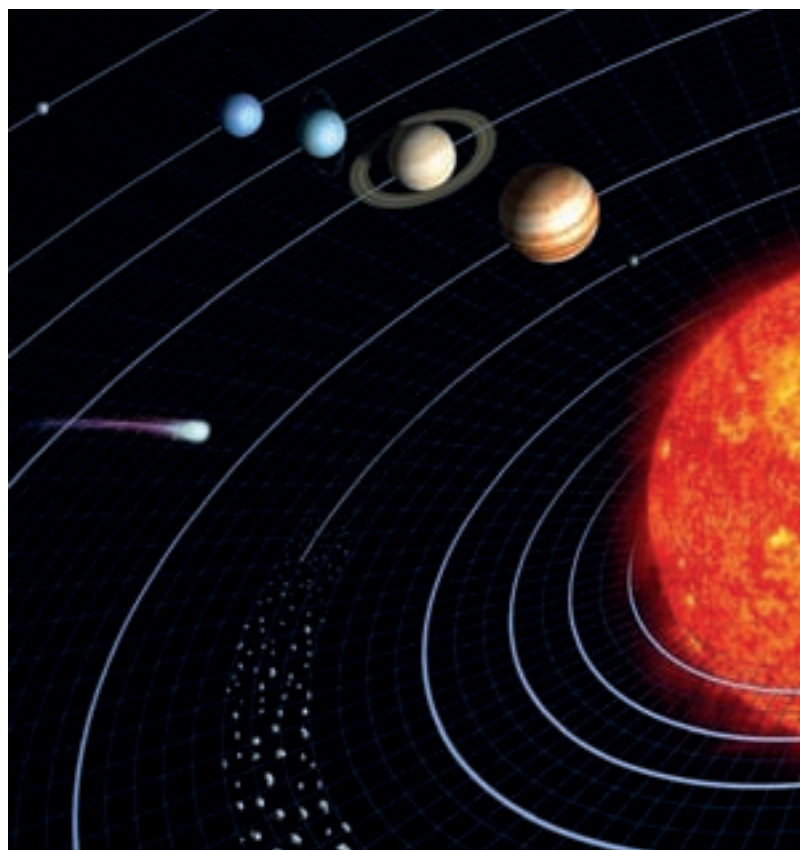
– Svake sekunde Sunce izgubi oko 5.000.000 tona svoje mase u vidu energije zračenja.

– Sunce je magnetski aktivna zvijezda, koja održava jako i promjenjivo magnetno polje, koje se mijenja u 11-godišnjem Sunčevom ciklusu.

– Sunce je nastalo prije 4,57 milijardi godina, a znanstvenici procjenjuju da mu treba još oko 5 milijardi godina da potroši sav vodik.

– Kad istekne tih pet milijardi godina, naučnici NASA-e kažu kako će Sunce postati crveni div.

– Iako mislimo da je Sunce žute boje, ono je zapravo mješavina više boja.

Što znaš o Suncu? Zaokruži točnu ili netočnu tvrdnju.

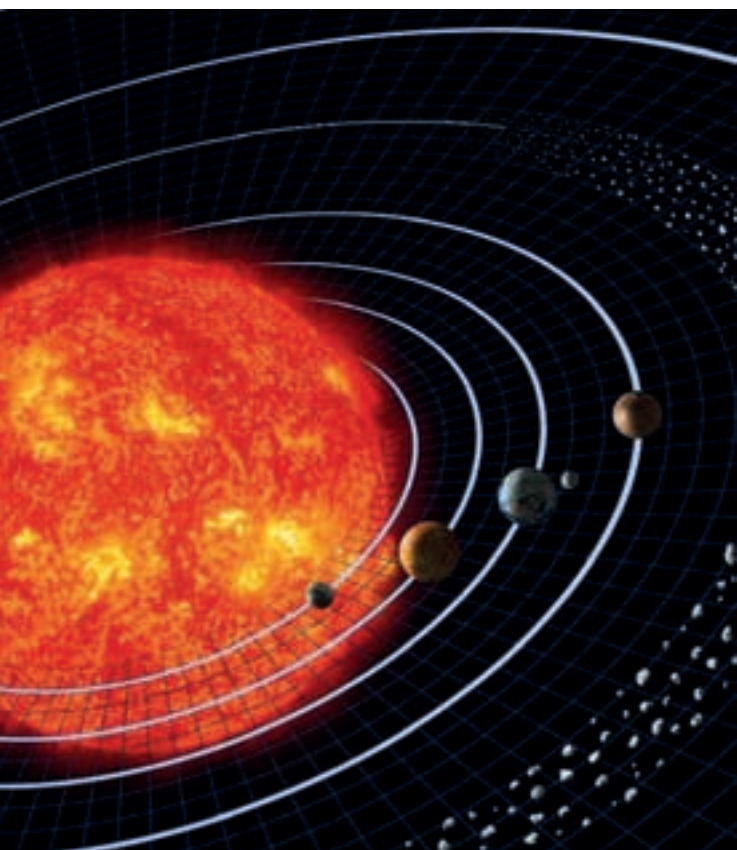
1. Sunce je zvijezda – DA NE
2. Sunce je manje od Zemlje – DA NE
3. Sa Sunca na Zemlju stižu biljke i životinje – DA NE
4. Zemlja se okreće oko Sunca – DA NE
5. Druge planete se okreću samo oko Zemlje – DA NE
6. Sunce je nastalo prije 7 milijardi godina – DA NE
7. Obnovljivi izvor energije su: sunce, voda i vjetar – DA NE
8. Sunce je izvor svjetlosti i topline – DA NE
9. Iako je užarena lopta, ono je hladno jer je u središtu Galaksije – DA NE
10. Promjer Sunca je isti kao promjer Zemlje – DA NE

Točni odgovori: 1. DA, 2. NE, 3. NE, 4. DA, 5. NE, 6. NE, 7. DA, 8. DA, 9. NE, 10. NE

.....
tlosti oslobađa i hormon sreće serotonin, a ujedno tijelo proizvodi i vitamin D, zaslužan za apsorpciju kalcija, zdravlja kostiju, srca i općenito dobro funkcioniranje organizma.

Istraživanja znanstvenika pokazala su da pet minuta provedenih na suncu, s pet posto izloženog tijela, dva ili tri puta tjedno može osigurati dovoljnu količinu vitamina D. Stoga, znate što vam je činiti. No, sa Suncem valja biti oprezan i ne izlagati se tijekom podneva. Sigurno su vam roditelji bar jednom rekli kako ne valja biti na »jakom Suncu«, a to označava period tijekom ljeta od 11 do 16 sati.

Priredila: Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Mirela Zarecki**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Sremski front*, Sot – 1. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: rukomet i folklor

VOLIM: bajke

NE VOLIM: filmove

U SLOBODNO VRIJEME: igram se vani

NAJ PREDMET: engleski jezik

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: veterinarka ili odgojiteljica

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viraingoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Hrvat, katolik iz Slavonske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojku iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) oblač regent fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

U tijeku rekonstrukcija i obnavljanje dječjih igrališta u Subotici

U tijeku je rekonstrukcija dječjeg igrališta u velikom parku na Prozivki, kao i rekonstrukcija igrališta za djecu u Ulici Sándora Lifke u Subotici. Iz Tajništva za komunalne poslove najavljuju rekonstrukciju još nekoliko igrališta u gradu i u Bajmaku.

Postojeće dječje igralište u velikom parku na Prozivki je demontirano, u tijeku je njegova rekonstrukcija i upodobljavanje po Pravilniku o sigurnosti dječjih igrališta, a bit će rekonstruirano najkasnije do 4. srpnja, navode iz Tajništva za komunalne poslove, energetiku i promet Grada Subotice.

Osim ovog, u tijeku je i rekonstrukcija igrališta za djecu u Ulici Sándora Lifke, a ugovorom je predviđena i rekonstrukcija igrališta na Trgu Paje Jovanovića, u ulicama Augusta Cesarca, Rade Končara, Dragojle Jarnević i Dušana Petrovića. Također, bit će rekonstruirano i dječje igralište na kanalu u Bajmaku.

Usporedo s rekonstrukcijom igrališta, vrši se i popravka sprava na igralištima na cijelom teritoriju Subotice u skladu s potrebama.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 10. 5. 2022.

- Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
- Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

AT

Astra
Telekom

011 44 22 009

Povijest onomastičkih istraživanja

Prezime je više od predmeta istraživanja onomastike. Ono ima povijesno značenje. To je naročito slučaj kod bačkih Hrvata, koji se lijepo mogu pratiti kroz povijest upravo zahvaljujući njihovim prezimenima. Upravo zbog toga onomastička i geneološka istraživanja vrijedna su napora povjesničara i humanista općenito.

»Dični sinovi«

Tjednik rodoljubivih Hrvata u Subotici *Neven* u svom broju od 18. siječnja 1913. donosi jedan zanimljiv članak pod naslovom *Naše žive glavnice*. Iako pisan u uvjetima jezične i društvene diskriminacije, koja kao negativna pojava kod žrtava neminovno izaziva negativne emocije, članak začudno odiše snagom i samoupozdanjem. Člankopisac biranim riječima objašnjava čemu bunjevačko-šokački Hrvati služu svoj opstanak. U prvom redu to su »dični sinovi koji su perom i zborom i dilom svoj obraz osvitlali, a rodu glas učinili«. To su kalački kanonik **Ivan Antunović**, zatim njegovi sljedbenici, suradnici i nastavljači **Boza Šarčević**, **Blaž Modrušić**, **Krunoslav Grgić**, **Mijo Mandić**, braća **Ante** i **Ivan Evetović**, »hrabri i umni **Kulundžići**« (**Pajo**, **Nikola** i **Ilija**), braća **Beno** i **Vranje Sudarević** (»učeni naši sinovi, koji su mnogu gorku za narod progutali«), **Staniša Neorčić**, »naš umni i neustrašivi« **Lajčo Budanović**, »naš mili pripovidač i miljenik« **Ivan Petreš**, »naš mladi žilav borac« **Šandor Rajčić**, »naš rabadžija i majstor od pučkog govora« **Blaško Rajić**, »naši učenici nastavnici **Vidaković** i **Diteljan**«, »naša nada« **Matija Čatalić** i drugi.

U obiteljima živi narod

Međutim, *Nevenov* člankopisac podcrtava i značenje običnog puka u borbi za očuvanje nacionalnog i vjerskog identiteta. Zato nabraja sve obitelji, koje su ostale vjerne kršćanskim i obiteljskim idealima i koje su prihvatile svoje učene sinove kao svoje predstavnike: »Živi naš narod u ovi obitelji, koje su razgranjene, brojne dicama, kao što su: **Antunovići**, **Bedžule**, **Dulići**, **Budanovići**, **Džinići**, **Evetovići**, **Franciskovići**, **Fratrići**, **Gorjančevi**, **Horvati**, **Kubatovi**, **Kulundžići**, **Maleševići**, **Mandići**, **Nimčevići**, **Pandžići**, **Pejići**, **Peštalići**, **Petrekanići**, **Petreševi**, **Prikidanovići**, **Romići**, **Rudići**, **Sudarevi**, **Šarčevi**, **Srakići**, **Stipanovi**, **Tomaševi**, **Trskići**, **Velini**, **Vidakovići**, **Knezije**, **Odrije**, **Alage**, **Zorići**, **Zomborci** i

Zomborčevići i druge one ovde nenavedene (ta tko bi ih izbrojio) porodice, koje su nadarene sa mnogo dice, u kojima narod živi, i živit će, dok ta imena, dok te porodice ne izginu«.

Zaključak, kojeg člankopisac iznosi, koliko god zvučao prozaično, svavremenska je istina: »Živi naš narod u svojoj zemlji, u svoji salaši, u svoji lancima i jutrama. Dotleg će i računat s našim narodom u Subotici, Somboru, Lemeši, Kačmaru, Aljmašu, Gari, Baču, Santovi, Beregu i na drugi misti, dok u svoji rukama držao bude zemlju, koju su mu vridni didovi namrli, ili koju je mlađji naraštaj sebi pravedno i marljivo nabavio. Uvik će važiti ovo: čija zemlja, onog i vlada«.

Tragom pionira

Dosadašnje studije o bačkim Hrvatima vezane su uglavnom uz njihovu društvenu, političku i kulturnu angažiranost u prošlosti, preciznije uz ulogu elita (plemstva, preporoditelja, istaknutih ličnosti) u pojedinim povijesnim razdobljima, zatim uz kulturnu baštinu kako materijalnu (arhitektura), tako i nematerijalnu (narodne igre, pjesništvo i sl.) i ostale identitetske sastavnice, u kojima uglavnom zaslužni pojedinac dolazi do izražaja. Iako antropološka istraživanja veliki fokus stavljaju na malog čovjeka, kao čuvara izvornog govora, tradicije i običaja, što zorno pokazuju prakse jezikoslovaca i etnologa s filozofskih fakulteta, akademija i drugih ustanova prosvjete i kulture, ipak je veliki broj takvih ostao takoreći izvan radara znanstvenih krugova i s tim u vezi izvan procesa očuvanja kulture sjećanja.

Mali je broj istraživača koji nisu slijedili tradicionalne prakse uzimanja »reprezentativnih uzoraka« nego su posredno ili neposredno uključili veliki broj ljudi u misiju, koja na koncu i treba predstavljati zajednički napor i misiju. U tome se izdvajaju **Marko Peić** i **Grgo Bačlija**, koji su sabrali impozantan fond leksema iz bunjevačkog govora (*Rečnik bačkih Bunjevaca*) i sastavili ništa manji popis prezimena bunjevačkih Hrvata (*Imenoslov bačkih Bunjevaca*). Zapravo, ova dva njihova kapitalna djela, u koja su utrošena desetljeća i desetljeća, ne bi bila ni bližu toliko kompletna da nije bilo napora generacija u koje spadaju **Ilija Džinić**, **Mijo Mandić** i drugi vrijedni sakupljači i zapisivači narodne baštine, stvaralaštva i društvenih pojava. Drukčije nije moglo ni biti, jer ovakva istraživanja iziskuju uvjete koje bački Hrvati nikada nisu imali na raspolaganju u dovoljnoj mjeri.

Nikad neizvjesnije prvenstvo

I dalje je sve otvoreno...

Malo je reći kako su rezultati 33. prvenstvenog kola 1. HNL iznenadili baš sve ljubitelje nogometa u Hrvatskoj. Jer tko je mogao vjerovati kako će *Osijek* prokockati prednost domaćeg terena protiv *Istre* (2:2), *Dinamo* jedva izvući bod kod *Lokomotive* (1:1), a *Hajduk* tek u posljednjim trenucima susreta postići pobjedonosni pogodak protiv posljednjeplasiranog *Hrvatskog dragovoljca* (2:1). Ovim rezultatima najviše je profitirao *Hajduk*, jer je smanjio *Dinamovu* prednost na svega četiri boda i pritom zadržao drugu poziciju na tablici. Najveći gubitnik je svakako *Osijek*, ali ima još tri kola do kraja...

HAJDUK – HRVATSKI DRAGOVOLJAC 2:1

U prošlom kolu *Hajduk* je propustio pobijediti *Slavena*, jer pravo nastupa (kartoni) nisu imali **Livaja** i **Kalinić**. Ovog puta su zaigrali i praktično svojim golovima sami pobijedili momčad *Dragovoljca*. Istina, mnogo teže nego

što se očekivalo u duelu protiv momčadi koja je i matematički postala drugoligaš, ali je trenutak lucidnosti najboljeg strijelca i igrača 1. HNL u 87. minuti donio tri velika boda i ostanak u borbi za naslov. Ipak, uzalud sve ukoliko se ne pobijedi *Rijeka* u sljedećem kolu na Rujevici.

OSIJEK – ISTRA 2:2

Unatoč ranom vodstvu, *Osijek* je imao dva gola prednosti u prvih petnaest minuta susreta, pretendent na naslov je u nastavku sve prosuo s dva primljena gola od momčadi koja se bori za izbjegavanje mjesta koje vodi u doigravanje za ostanak. Lopta je okrugla, domaćini su se nadali kako bi mogli stići do pobjedonosnog gola, ali na

koncu nije htjela u mrežu momčadi iz Pule. Ovim kiksom je momčad **Nenada Bjelice** možda i najozbiljnije kompromitirala svoje šanse za osvajanje naslova, ostajući iza *Dinama* na pet bodova zaostatka. Ali, pobjedom protiv *Dinama* na Maksimiru u sljedećem 34. kolu, ponovno bi se vratila na šampionski kolosijek.

LOKOMOTIVA – DINAMO 1:1

Pobjedom protiv *Lokomotive* na stadionu u Kranjčevićevoj *Dinamo* je mogao stići na korak do obrane naslova, no u ovom susretu nije ni nalikovao momčadi koja je, prije par mjeseci ravnopravno igrala protiv *Seville* u Ligi Europe. *Lokosi* su se borili do posljednje minute želeći više pobjedu iako su praktično betonirani u sredini tablice bez ikakvih šansi »ni gore ni dolje«. Čini se kako su mo-

dri, pritisnuti bremenom tranzicije u kojoj se nalaze (slaba forma, promjena trenera) i činjenicom kako i dalje imaju golemu bodovnu prednost, ali jednostavno više nemaju dominaciju na terenu. Ipak, još uvijek je sve u njihovim rukama (nogama), jer dva velika derbija u kojima će rješavati prvenstvo (*Osijek i Hajduk*) igraju na svom Maksimiru.

VRIJEME VELIKOG RASPLETA

Ovoga vikenda, točnije u nedjelju, 8. svibnja, kako to samo nogomet može veličanstveno režirati igraju se dva velika derbija. U Rijeci i Zagrebu. Posustala Rijeka od 17 sati dočekuje zahuktalog *Hajduka* i pobjedom bi mu mogla raspršiti sve snove o mogućem naslovu koji se toliko godina čeka. Par sati kasnije (20 sati) *Dinamo* dočekuje *Osijek* u njihovom konačnom obračunu ovoga najneizvjesnijeg prvenstva u dosadašnjoj povijesti 1. HNL. Pobjeda ostavlja *modre* u komfornoj zoni lidera tablice, dok remi i poraz (u slučaju pobjede *Hajduka* na Rujevici) dovode prvenstvo u zonu ključanja i posljednja dva kola će izravno odlučivati o naslovu prvaka. Sve u svemu, ljubitelji nogometa imat će prilike uživati u ekstra zanimljivoj nedjelji i dva velika susreta najjačih momčadi. Neki će se radovati, a neki tugovati... Ali baš u tome je ljepota nogometa.

D. P.

NOGOMET

Premинуo Ivica Osim

U nedjelju, 1. svibnja, u Grazu (Austrija) je poslije duže bolesti preminuo **Ivica Osim** (1941. – 2022.), jedan od najvećih nogometnih trenera nekadašnje zajedničke države Jugoslavije. U bogatoj igračkoj karijeri igrao je za *Željezničar* iz rodnog Sarajeva, a potom za nekoliko francuskih momčadi (*Strasbourg*, *Valencien*, *Sedan*), dok je u trenerskoj karijeri vodio *Željezničar*, *Partizan*, *Panathinaikos* (Grčka), *Sturm* (Austrija), *Jeff United* (Japan). Kao izbornik bio je na čelu reprezentacije Jugoslavije koja je napravila povijesni uspjeh plasmanom u četvrtfinale SP u Italiji 1990. godine (nesretno ispadanje protiv Argentine nakon penala). Posljednji trenerski angažman imao je na klupi reprezentacije Japana, kada je 2007. godine doživio teži moždani udar.

TENIS

Čilić i Ćorić nastupaju u Madridu

Dvojica najbolji hrvatskih tenisača nastupili su na ATP turniru Masters serije 1000 koji se ovoga tjedna igra u Madridu. **Marin Čilić** je u prvom kolu za protivnika imao **Ramosa** (Španjolska), dok se **Borna Ćorić** sastao s **La-jovićem** (Srbija).

POGLED S TRIBINA Nexe

Godinama je jedini sinonim za hrvatski klupski rukomet bila momčad višestrukog državnog prvaka i konstantnog sudionika Lige prvaka – PPD Zagreb. Odlični rezultati na euro planu i nepobjedivost na domaćim parketima bila je

duga 15 godina (od 2007. godine), ali ju je koncem ožujka prekinuo RK Nexe, »mali div« iz Našice. Upravo tako, jer višegodišnji put uzdizanja kvalitetnog rukometa u svojoj maloj sredini – Našice (nešto više od 16.000 stanovnika),

posljednjih dana je dostignuo i uspon u visine europskog klupskog rukometa. Domaća pobjeda od pet golova razlike protiv danske momčadi GOG Svendborg (32:27) u prvom susretu četvrtfinala Europske lige zasigurno je jedan od najvećih uspjeha u povijesti kluba koji je svoju rukometnu priču započeo 1959. godine kao RK Partizan. Moderna povijest koju ispisuju i sve znamenitiji klupski uspjesi počinje od sezone 2006.-07. kada ovaj hrvatski prvoligaš počinje nastupati pod imenom glavnog sponzora tvornice Nexe. Već u sezoni 2008. godine počinje niska odličnih plasmana (3. mjesto), a od sljedeće 2009. pa sve do 2021. – kontinuitet osvajanja pozicije viceprvaka Hrvatske. Ovogodišnjom premijernom pobjedom protiv PPD Zagreba na početku doigravanja za naslov možda će se prvi puta u Slavoniji slaviti naslov prvaka Hrvatske. Momčad koju predvodi jedan od najvećih hrvatskih talenata novijeg doba i reprezentativac **Halil Jaganjac**, na čijem голу stoji odlični **Mihailo Radovanović**, a za pogotke su još zaduženi i **Predrag Vejin** i **Fahrudin Melić** ima potencijal donijeti toliko željeni naslov prvaka Hrvatske u Našice. Odigraju li na uzvratu u Danskoj na razini svojih posljednjih partija, ni polufinale Europske lige nije više samo san. Bio bi to definitivno najveći uspjeh u povijesti nekada malog lokalnog kluba koji se uzdigao do hrvatskih i europskih rukometnih visina. Naprijed, Nexe!

D. P.

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE

REPUBLIKA SRBIJA

GRAD SUBOTICA

Na temelju članka 43 stavak 1 točka 3 Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17, 113/17 – dr. zakon i 49/2021), članka 11 stavak 1 točka 3 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 32/13), Akcijskog plana za razdoblje od 2021. do 2023. godine, za provedbu Strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za razdoblje od 2021. do 2026. godine („Sl. glasnik RS“, br. 30/21) i čl. 30, 35 i 129 Pravilnika o kriterijima, načinu i drugim pitanjima važnim za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja

(„Sl. glasnik RS“, br. 102/15, 5/17 i 9/18), Lokalnog planskog dokumenta u području zapošljavanja Grada Subotice za 2022. godinu i Sporazuma o uređivanju međusobnih prava i obveza u realizaciji mjera aktivne politike zapošljavanja- sufinanciranje za 2022. godinu broj 2108-101-4/2022 od 05. travnja 2022. godine, dana 06. svibnja 2022. godine

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE

I GRAD SUBOTICA

Raspisuju

JAVNI POZIV

POSLODAVCIMA ZA DODJELU SUBVENCIJE ZA ZAPOSŁJAVANJE NEZAPOSLENIH OSOBA IZ KATEGORIJE TEŽE ZAPOSŁJIVIH U 2022. GODINI

I. OSNOVNE INFORMACIJE

Subvencija za zapošljavanje nezaposlenih osoba iz kategorije teže zapošljivih (u daljnjem tekstu: subvencija) odobrava se poslodavcima koji pripadaju privatnom sektoru, u jednokratnom iznosu, radi zapošljavanja nezaposlenih koji se vode na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica-Grad Subotica (u daljnjem tekstu: Nacionalna služba).

Kategorije teže zapošljivih na koje se ova subvencija odnosi su:

- mladi do 30 godina starosti, mladi u domskom smještaju, udomiteljskim obiteljima i starateljskim porodicama;
- nezaposleni koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih dulje od 12 mjeseci;
- osobe sa invaliditetom;
- stariji od 50 godina;
- Romi;
- žene;
- radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći;
- žrtve obiteljskog nasilja.

Prije uključivanja u mjeru Nacionalna služba provjerava ispunjenosti zakonskih i uvjeta ovog javnog poziva za nezaposlenu osobu.

Visina subvencije određena je stupnjem razvijenosti jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS) prema mjestu rada osobe, a sukladno važećoj uredbi Vlade Republike Srbije, i iznosi:

- 200.000,00 dinara po osobi, odnosno 240.000,00 dinara za osobe s invaliditetom, radno sposobne korisnike novčane socijalne pomoći, mlade u domskom smještaju, udomiteljskim obiteljima i starateljskim obiteljima i žrtve obiteljskog nasilja, **u prvoj i drugoj grupi JLS;**

Sredstva dodijeljena temeljem subvencije su de minimis državna pomoć.

II. UVJETI ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA

Pravo na dodjelu subvencije poslodavac **može ostvariti pod uvjetom** da:

- ima sjedište i registriranu djelatnost na području Grada Subotice u kojoj zapošljava osobu,
- zapošljava nezaposlene osobe s područja Grada Subotice, (koje se vode na evidenciji Nacionalne službe Podružnica Subotica- Grad Subotica)

- pripada privatnom sektoru sa statusom poduzetnika ili pravne osobe kod kojih je udio privatnog kapitala u vlasničkoj strukturi 100%;
- registriran je i nije imao prekid obavljanja djelatnosti najmanje tri mjeseca prije datuma podnošenja zahtjeva;
- izmiruje obveze temeljem poreza i doprinosa za obvezno socijalno osiguranje u zakonskim rokovima i ima najmanje jednog zaposlenog (pod zaposlenom osobom, sukladno zakonu, podrazumijeva se svaka osoba prijavljena na obvezno socijalno osiguranje);
- posljednjih šest mjeseci nije bio dulje od 30 dana neprekidno evidentiran u registru dužnika prinudne naplate Narodne banke Srbije;
- izmirio je ranije ugovorne i druge obveze prema Nacionalnoj službi i Gradu Subotica, osim za obveze čija je realizacija u tijeku, ukoliko iste redovito izmiruje;
- nalazi se u dozvoljenom okviru namijenjenog iznosa za de minimis državnu pomoć u tekućoj fiskalnoj godini i prethodne dvije fiskalne godine, sukladno propisima za dodjelu državne pomoći;
- ne zapošljava osobe koje su u razdoblju od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva za dodjelu subvencije bile u radnom odnosu kod tog poslodavca, odnosno kod poslodavca koji je osnivač ili povezana osoba s poslodavcem, podnositeljem zahtjeva.

Pravo na subvenciju **ne mogu** ostvariti poslodavci:

- kod kojih se broj zaposlenih smanjio u prethodna tri mjeseca, osim u slučaju prirodnog odljeva zaposlenih i drugih opravdanih razloga (ostvarivanje prava na mirovinu, smrt zaposlenog, otkaz od strane zaposlenog i istek rada na određeno vrijeme);
- koji su koristili subvenciju po javnom pozivu za iste osobe tijekom prethodne tri godine, računajući od dana odobravanja sredstava;
- koji obavljaju djelatnosti koje se ne financiraju prema popisu djelatnosti koji je sastavni dio ovog javnog poziva;
- za radnike koje bi ustupili drugom poslodavcu;
- radi zapošljavanja osoba koje u tom gospodarskom subjektu imaju status osnivača, direktora, zakonskih i drugih zastupnika, prokurista, članova društva.

III. PODNOŠENJE ZAHTJEVA

Dokumentacija za podnošenje zahtjeva:

- popunjeni zahtjev s biznis planom na propisanom obrascu,
- preslik rješenja nadležnog tijela o upisu u registar, ukoliko podnositelj zahtjeva nije registriran u APR-u,
- preslik odluke o obavljanju djelatnosti (samo ukoliko poslodavac obavlja i druge djelatnosti uz pretežit, koje nisu registrirane u Agenciji za gospodarske registre/rješenju nadležnog tijela, a u kojima planira subvencionirano zapošljavanje nezaposlenih osoba),
- ukoliko je došlo do smanjenja broja zaposlenih uslijed ostvarivanja prava na mirovinu, smrti zaposlenog, otkaza od strane zaposlenog i isteka rada na određeno vrijeme, potrebno je dostaviti odgovarajući dokaz.

Provjeru ispunjenosti uvjeta Nacionalna služba vrši uvidom u podatke o kojima se vodi službena evidencija.

Nacionalna služba zadržava pravo tražiti i druge dokaze relevantne za odlučivanje o zahtjevu podnositelja.

Način podnošenja zahtjeva

Zahtjev s biznis planom i dokumentacijom podnosi se nadležnoj organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, neposredno, putem pošte ili elektroničkim putem, na propisanom obrascu koji se može dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica ili preuzeti na web stranici Nacionalne službe za zapošljavanje www.nsz.gov.rs i na web stranicama Grada Subotice www.subotica.rs

IV. DONOŠENJE ODLUKE

Odluka o odobravanju subvencije donosi se na temelju rang-liste i pribavljenog mišljenja Lokalnog vijeća za zapošljavanje, a nakon provjere ispunjenosti uvjeta Javnog poziva i priložene dokumentacije i bodovanja podnesenog zahtjeva poslodavca, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Iznimno, zahtjevi koji ispunjavaju uvjete Javnog poziva, a po kojima nije pozitivno odlučeno u navedenom roku, mogu biti ponovno uzeti u razmatranje ukoliko se za to stvore uvjeti.

Datum zasnivanja radnog odnosa osoba koje se zapošljavaju mora biti nakon donesene odluke o odobravanju subvencije, a najkasnije do datuma potpisivanja ugovora.

Nacionalna služba i Grad Subotica prigodom odlučivanja po podnesenom zahtjevu procjenjuje opravdanost uključivanja broja osoba iz zahtjeva s biznis planom. Broj novozaposlenih za koje se traži subvencija u odnosu na broj zaposlenih može biti najviše 5:1.

POPIS BODOVA - SUBVENCIJA ZA ZAPOSŁJAVANJE NEZAPOSLENIH OSOBA IZ KATEGORIJE TEĐE ZAPOSŁJIVIH

Kriteriji			Broj bodova
1. Djelatnost poslodavca u kojoj se zapošljavaju osobe	Proizvodnja, proizvodno zanatstvo, zdravstvene i intelektualne usluge		15
	Uslužno zanatstvo, ostale uslužne djelatnosti i građevinarstvo		8
	Hoteli, restorani i ostale usluge		5
	Ostalo		0
2. Duljina obavljanja djelatnosti	Više od tri godine		10
	Više od jedne do tri godine		8
	Do jedne godine		5
3. Prethodno korištena sredstva temeljem dodjele subvencije	Postotak zaposlenih osoba kod podnositelja zahtjeva*	Više od 50% zaposlenih osoba	15
		Zaposleno do 50% osoba	10
		Nije bilo zaposlenih	0
	Poslodavac koji nije ranije koristio sredstva Nacionalne službe**		20
4. Prethodno korištena sredstva temeljem dodjele subvencije za samozapošljavanje	Poslodavac koji je koristio sredstva Nacionalne službe za samozapošljavanje***		5
5. Broj zaposlenih kod poslodavca za prethodna tri mjeseca	Povećanje broja zaposlenih		10
MAKSIMALAN BROJ BODOVA			60

*Element „Postotak zaposlenih osoba kod podnositelja zahtjeva“ odnosi se na dodjelu subvencije temeljem javnih poziva iz 2019. 2020. i 2021. godine, koje je organizirala i financirala djelomično ili u cijelosti Nacionalna sluĐba, a podrazumijeva broj osoba koje su bile zaposlene kod podnositelja zahtjeva na 180-ti dan po završetku ugovorne obveze temeljem dodjele subvencije, u odnosu na ukupan broj osoba za koja je podnositelj zahtjeva koristio subvenciju. Navedene podatke će provjeravati Nacionalna sluĐba.

**Element „Poslodavac koji nije ranije koristio sredstva Nacionalne sluĐbe“ odnosi se na dodjelu subvencije temeljem javnih poziva iz 2019. 2020. 2021. i 2022. godine, koje je organizirala i financirala djelomično ili u cijelosti Nacionalna sluĐba. Navedene podatke provjeravat će Nacionalna sluĐba.

***Element „Poslodavac koji je koristio sredstva Nacionalne sluĐbe za samozapošļavanje“ odnosi se na dodjelu ove subvencije temeljem javnih poziva iz 2019. 2020 i 2021. godine, koje je organizirala i financirala djelomično ili u cijelosti Nacionalna sluĐba

Ukoliko postoji veći broj zahtjeva s istim brojem bodova, odlučivat će se po redoslijedu podnošenja zahtjeva.

Popis odobrenih subvencija objavljuje se na oglasnoj ploči nadležne podružnice.

V. SKLAPANJE UGOVORA

Direktor podružnice Nacionalne sluĐbe temeljem ovlasti direktora Nacionalne sluĐbe, gradonačelnik Grada Subotice i podnositelj zahtjeva u roku od 45 dana od dana donošenja odluke sklapaju ugovor kojim se uređuju međusobna prava i obveze i na temelju koga se vrši isplata sredstava. Iznimno, ukoliko od datuma donošenja odluke do kraja kalendarske godine ima manje od 45 dana, ugovor se sklapa do kraja kalendarske godine.

Dokumentacija za sklapanje ugovora:

- dokaz o zasnivanju radnog odnosa na neodređeno vrijeme, s punim radnim vremenom, sukladno zakonu, za osobe koje se zapošļavaju (preslik ugovora o radu); **datum zasnivanja radnog odnosa mora biti nakon donesene odluke o odobravanju subvencije,**
- sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza,
- potvrda o prijemu zahtjeva za registraciju mjenice (za pravnu osobu),
- preslik kartona deponiranih potpisa kod poslovne banke, za tekući račun na koji će biti prenesena odobrena sredstva temeljem subvencije,
- preslik / očitana osobna iskaznica odgovorne osobe korisnika sredstava / jamca i
- drugi dokazi ovisno o statusu jamca.

U cilju sklapanja ugovora podnositelj zahtjeva u obvezi je dostaviti i odgovarajuća sredstva osiguranja ispunjenja ugovornih obveza, koja mogu biti:

1. Za poduzetnika:

- za odobrena sredstva u iznosu **do 3.000.000,00 dinara** – dvije istovjetne bjanko trasirane mjenice korisnika sredstava s dva jamca i mjeničnim ovlaštenjem;
- za odobrena sredstva u iznosu **od 3.000.001,00 dinar i više** – bankarsko jamstvo u vrijednosti odobrenih sredstava s rokom važenja od 18 mjeseci od dana izdavanja.

2. Za pravnu osobu:

- za odobrena sredstva u iznosu **do 3.000.000,00 dinara** – dvije istovjetne bjanko solo mjenice s mjeničnim ovlaštenjem;
- za odobrena sredstva u iznosu **od 3.000.001,00 dinar i više** – bankarsko jamstvo u vrijednosti odobrenih sredstava s rokom važenja od 18 mjeseci od dana izdavanja.

Jamac može biti svaka poslovno sposobna fizička osoba koja je u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, fizička osoba koje samostalno obavlja svoju djelatnost (poduzetnik), odnosno osoba koja samostalno obavlja djelatnost sukladno posebnim zakonom (npr. odvjetnik, javni bilježnik, javni izvršitelj i sl.), umirovljenik.

VI. OBVEZE IZ UGOVORA

Poslodavac – korisnik subvencije **dužan je:**

- osobe za koje je ostvario pravo na subvenciju i s kojima je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom, sukladno zakonu, zadržati u radnom odnosu, pri čemu Nacionalna služba prati realizaciju ugovorne obveze 12 mjeseci; u slučaju prestanka radnog odnosa s osobom za koju je ostvareno pravo, poslodavac je u obvezi u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa zasnovati radni odnos s drugim nezaposlenim s evidencije Nacionalne službe Podružnica Subotica- Grad Subotica koji pripada kategoriji teže zapošljivih za koju je određena ista visina subvencije, sukladno Javnom pozivu; potrebno je tu osobu zadržati u radnom odnosu na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom, sukladno zakonu, najmanje do isteka ugovorom predviđenog roka uvećanog za razdoblje u kojem je izvršena zamjena; iznimno, moguće je izvršiti zamjenu osobe drugom nezaposlenom osobom koja pripada kategoriji teže zapošljivih za koju je određen veći iznos subvencije od odobrene, s time da Nacionalna služba i Grad Subotica nemaju obvezu isplate razlike u visini subvencije; **prije uključivanja u mjeru/zamjenu, Nacionalna služba vrši provjeru ispunjenosti zakonskih i uvjeta ovog javnog poziva za nezaposlenu osobu;**
- izmiruje obveze temeljem poreza i doprinosa za obvezno socijalno osiguranje, sukladno zakonu;
- tijekom trajanja ugovorne obveze ne ustupa osobe / zamjenu osoba, za koja je ostvario pravo na subvenciju, drugom poslodavcu radi obavljanja poslova pod njegovim nadzorom i vodstvom, sukladno zakonu;
- zadrži osobe za koje je ostvario pravo na subvenciju/zamjenu, u razdoblju realizacije ugovorne obaveze, na području JLS na kojoj je ostvario pravo na subvenciju;
- obavlja djelatnost u razdoblju realizacije ugovorne obveze na području Grada Subotice;
- omogućiti Nacionalnoj službi praćenje realizacije ugovorne obveze i uvid u obavljanje djelatnosti;
- dostavi Nacionalnoj službi dokaze o realizaciji ugovorne obveze;
- obavijesti Nacionalnu službu o svim promjenama koje su važne za realizaciju ugovora, u roku od 8 dana od dana nastanka promjene.

U slučaju neispunjenja ili djelomičnog ispunjenja obveza iz ugovora, korisnik subvencije u obvezi je vratiti cijeli ili razmjerni iznos isplaćenih sredstava uvećan za zakonsku zateznu kamatu od dana prijenosa sredstava.

VII. ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Svi osobni podaci koji budu dostavljeni Nacionalnoj službi bit će obrađivani isključivo u svrhu sudjelovanja u Javnom pozivu, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

Pristup osobnim podacima imat će samo ovlaštene osobe Nacionalne službe koje su se obvezale na čuvanje povjerljivosti osobnih podataka i neće ih otkrivati trećoj strani, osim ako je to nužno u svrhu kontrole postupka provedbe javnog poziva ili revizije.

Nacionalna služba čuvat će osobne podatke u zakonski predviđenom roku, uz primjenu odgovarajućih tehničkih, organizacijskih i kadrovskih mjera.

Osobe čiji se podaci obrađuju imaju pravo na pristup, ispravku i brisanje svojih podataka, pravo na ograničenje obrade svojih podataka, pravo na prigovor i pravo na pritužbu Povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu osobnih podataka.

VIII. OSTALE INFORMACIJE

Informacije o mjeri, djelatnostima koje ne mogu biti subvencionirane, mogu se dobiti u organizacijskoj jedinici Nacionalne službe Podružnica Subotica, putem telefona: 024/644-615, na internetskoj stranici Nacionalne službe www.nsz.gov.rs ili na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs

Javni poziv je otvoren od dana objave u sredstvima javnog informiranja, do utroška raspoloživih sredstava, a najkasnije do 31.08.2022. godine.

Mljetovanje

Svemirci

Kad je riječ o nečemu izvanrednom, često kažem da nije s ovog planeta, pa to dobije naziv svemirske dimenzije. Bilo da se radi o ljudima ili pejzažima. U ovoj priči svi dobivaju kozmičke dimenzije i voljeli smo se nazivati »svemircovi«. I da: znamo da to nije priznata riječ, ustaljena, ali u najboljem svjetlu objašnjava veličinu i karakteristike koje su se dogodile u ovoj priči.

Kad je riječ o Mljetu, uvijek ću o njemu govoriti kao o izvanzemaljskom krajoliku s kojim će se vjerojatno složiti svi oni koji su jednom kročili na ovaj otok. Sigurna sam da ne postoji osoba koja nije ostala zapanjena njegovim ljepotama, ali bojim se da ima ljudi koji nisu imali priliku upoznati svemirske veličine ovih velikih otočana. Pa ovo je priča o njima i bojim se da neću moći ni izbliza prenijeti što sam ovaj put uzela s otoka, što sam dobila od njega, što mi je nesebično dao.

Marina je žena koju moja prijateljica, koja je izgubila majku, naziva drugom majkom. Način na koji to izgovara zvuči nadmoćno. Marina je Hercegovka koja sa suprugom i dvoje divne djece živi u Ropama i koju svi poznaju. Znam da ovo zvuči kao malo pretjerivanje sa svim tim divnim pridjevima, ali moram to naglasiti jer su stvarno nevjerovatni. A kako drugačije govoriti o nekome tko je inicirao obnovu crkve u mjestu u koje je došao, nekome tko je gradio ceste, uložio puno vremena svog života da bi dobio vodu za otok? Kako drugačije govoriti o nekome tko je posvojio dvoje djece i od njih napravio velike, vrijedne, sposobne ljude? Netko tko je bezuvjetan prijatelj bez grama predrasuda, tko spašava otok i gradi svoju priču i odiše energijom koje vam nikad nije dosta.

Mi smo otišli na otok životno ranjeni, tamo smo imali problem, zapravo smo ga sami napravili, a Marina je, budna usred noći, za sve pronašla rješenje, našla pravu riječ. I ne, ovo nije revanš zahvalnosti, nego oda ljudima otoka Mljeta koji žive za to mjesto, koji žive kao jedna velika obitelj. Bili smo prisutni i na ovom čudnom putovanju kada je jedan od mještana umro i vidjeli kako se ljudi okupljaju

kad tuguju. Malo je čudno reći, ali to je nevjerojatan sklad harmonije i pažnje koja se tamo dogodila. Nitko se ništa nije dogovarao niti pregovarao, a svi su bili kao jedan i dali ogroman doprinos.

Vratimo se Marini. Marina u Ropama ima kamp, omiljen među kamperima, među maslinama. Počela ga je stvarati prvih godina nakon što se udala i došla na Mljet, s 23 godine. I bio je super početak, ali neke stvari se ne mogu planirati, a ta godina je bila 1990. A svi znamo kakve su te godine bile za cijelu Hrvatsku i regiju. No, ovu priču nećemo slikati s tugom jer, kako sama Marina kaže, te smo godine nekako preživjeli, radili smo u vrtu, maslinama i kupali se po cijele dane. Gosti su u kamp počeli dolaziti 1994. godine i od tada ne prestaju. Od nekoliko mjesta pod maslinama Marina i njezina obitelj sagradili su novu kuću, prostor za kampiranje, proširili kamp, uredili okoliš i stvorili pravi mali raj kojem turisti ne mogu odoljeti. Nevjerojatno je koliko uživa prepričavati dogodovštine iz kampa, nevolje ljudi koje je riješila, sva slavlja i poznanstva.

Ne znam kakva je čarolija utkana u otok i ljude koji tamo žive, a što se mene tiče to nikad ne moram saznati, neka ostane neobjašnjivo čarobno, i uvijek ćemo mu se vraćati i nekako jedva čekam da prođe turistička sezona, pa da odjurim na svoj omiljeni otok, pečem s njima rakiju, skupljam masline i jedem najdivniju blitvu na svijetu.

O mjestima koja smo otkrili na ovom putovanju, nekom drugom prilikom. Ovaj tjedan smo u znaku ljudi, »svemircova«.

Gorana Koporan

5+Plus**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD**GODIŠNJE****Osiguranje
drugačije od svih**

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM®
OSIGURANJEwww.mips.rs
011/ 715 23 00**RADIO MARIJA**

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

RESURREXIT

31. tradicionalni uskrсни koncert u Subotici

12. V. 2022. s početkom u 20 sati u subotičkoj sinagogi

Sudjeluju:

- ▶ Pamela Kiš Ignjatov – sopran
- ▶ Izabella Guzsány – mezzosopran
- ▶ Katedralni zbor „Albe Vidaković“
- ▶ Collegium Musicum Catholicum
- ▶ Komorni orkestar Subotičke filharmonije – koncertmajstor Zsiga Pál
- ▶ David Bertran – orgulje

Program:

- ▶ Charles Gounod: Missa in C op. 7
- ▶ Albe Vidaković: Suita za gudače / praizvedba
- ▶ Benedetto Pellizzari – Te Deum
- ▶ Bela Anišić – Resurrexit / praizvedba

▶ Dirigent: Miroslav Stantić

Prijatelji koncerta:

Ulaz slobodan.